КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

(С В Е Т)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУЬЛА 1923 ШЕРА ДЕНЗ № 70 (4361). ЕРА, 11 июнь, 1970 ш. Мах 2 кап.

КОМПЛЕКСНИ ДЕ ЯЛАТ ЧУЭЦАРА БАЛХАШ

Июнь бутт эхтара бехктохкамегІа йола ха хила мегаш я укх шеро кхаш деладерашта—массааха а чуэца йолаерта ка бола культураш. Колхозийн совхозийн кхашка кхечаш латт гурахь дийна ялаташ, хІаьта хетаргахь шу беркате хила мегаш а да. Юрташкара къахьегамхой кІимарса кийчо ю боолаш латт. Цхьайолча районий боахамашка хьокхаш латт кхьачача участкаш тІара мукх. ХІара боахаме, отделене, бригаде оттаь йоалаш латт ялат чуэцара планаш. Цу планашта чулоац кІан мукхи ханнахьа хьекхе а хьаьда а даккхара, ялат пІендара, иь кхача деллече дІакхачийтара балхаа совгІа царна дувзаденначча кхача баьхий аяри-га комплекс а: че сихха хьегулдар, цох ергІаш дар. тІоадал соцаара а оасар тІа ца далийтара а: ха ца йоаеш лаьтта ахар, шоагІа юа культураш дІаер.

Къметтел 8—10-шу хьалха а уж деррига балхаш сихха цхьан чаккдаке торо яцар вай республика боахамий. Цу хана кхоачамболлаш машенаши механизмани ядо царга. Цул совгІа, хадаш а хуккха кІаангагІа ер цу хана.

Кхача бесса да гІулакхаш хІана. Кхоачам боллаш трактораш, ялат чуэца комбайнаш, кІа хьокха машенаш, автомобилаш, кхьойла машенаш кхашка арайха йиш я вай колхозийн совхозийн укх шера. Дукхача боахамашка чуэхьа деррига ялат пІенде а кийчде я йиш йолаш хьатташ я.

ХІара колхозан совхозен я укх шера деррига ялат чечарен царба дувзаденнаж балхаш хьаньаье а дика а чакхдахара эца техника. Де дезар да цу техникех хьалха отталча планах хьакъавна, оасаре пайда эцар.

Дукхаха боахамашка хІанз лелаьд отта а иь тІоагІаьнай на боле ялаташ чуэцаре балхий хьанам. Фуд цу планаш тІа кертанай дар? Из да деррица балхаш комплексе ма оттадар, ялат хьанкарен из адаран кхьа дукха за ка йолийтар, аьрда ялат хаьцаьба цІен а дах дІакхахьа делаача дІакхоачадар, иь сахьата те хьегулде ер дукха аргІаш дари, лаьтта ахар, дІаер лаьрхІа культура дІаер. Уж деррига балхаш юкъе юкъ йолийташ делга Іалашдиц хила еж план. Масала, Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз ялат чуэцара бокъонца кийчаеный хьатташ кІеже а. Ялат кІенну агрегаташ ремонт я я. 13 ялат чуэца комбайн хьорге кига болх беш. Уж тоаьь кийча а, хьотте а белгалбаьб уж ялаергйола нах. Планах деррига балхаш поточни методах де лаьрхІад укхаза. Ялат аьрда хьаьна кхаш цу сахьате цІен а дехи оахаргаа. Иштта де лаьрхІа балхаш дуккхача боахамашка я.

Дерригача боахамашка хила еза цу тайпара планаш. Цар тІа белгалде деза деррига балхаш комплексно чакхдахара хо мел дезар. Нагахь санна Іурра кхалка хьенка улла ялат арда доладойя, сарадехьа хьегул а даь аргІаш де деза чах, хІаьта бийсанна лаьтта аха деза. Цу гІуланга хІанзе а учет е еза шоай ниайна средствайн, шоай жаткаше, комбайнаша, автомобилаша, тракторша хІара денна дергдола балхаш белгалде деза. Ялат чуэцача машинашна болх групповой методах байтинга вІаштІехьдаккха деза, тІаккха торо хургья ялат сихха хьакха, арда, автомобилех дикагІа пайда эца. Масала, Шелковски района «Коминтерн» колхозе бокъонца лаьрхІаь 13 комбайна тІехьа леларгйолча шоай 22 автомобиле хІара денна маршруташ, деррига шоай балхаш шоай машинашца чакх а доахаргдолаш.

План мелла дика оттайна а из кхоачашьяра де деза организационни балхаш ца дойя, из язьлча юсаргья. ЧІоагІа лоархІаме да ялат чуэцача дакъа лоаеш волча хІара болхлочон ший малагІа болх бе беза. Ялат чуэцара балхий комплексе ше де дезар ханнахьа а дика а дар мел лоархІаме да хІанззе а дІахайтар.

ХІанал сел лоархІаме ялат чуэцара балхаш комплексах дари за лаьрхІа деррига балхаш ханнахьа дерн? Дукха хе йоацаш ше яьча решене тІа КПСС обкомо къаьстта теркам тІа хІана бахийтаб цу гІулакха? Деррига балхаш поточни методах ца дича йиш хургьац укх шера ялат ханнахьа а дика а чуэцен тІадоагІача шерарча хьувкъама бокъонца ларда йоллел. Из хьахьокъ дукхача шерий опыто. Комбайн тІера дІайоаллацехьа аьхача лаьтта дІадийна ялат дика дикагІа хьувкъ. Цудухье да комбайнаш хІа а ялалехьа тракторан лаьтта аха йолаийта кхилга. Из опыт дукхаче боахамий хьалашка техка я, цудухьа хІана шерра дІабоарже я еза.

Ялат чуэцара балхаш комплексно дарач цхьаькха беркат а доал: дукхагІа кийчдо йиш хул гІожа доакъар —чан кагаш. ХІаьта хоаш мадий укх шера ззараш тоннаш чан кагаш кийчье езаш хилар. Цудухьа да тракторин волокушаш кийчье а комбайнех кагаш луцадоргаш тахка а яхкила.

Цхьабакъда из гІулакх хьетадеш бал цхьадолча боахамий кулгалхойн специалисташи. Масала, тахан «Сердало» тІа кепатехача рейдови материала хьахьокхача тайпара Наьсарен района «Экажевский» совхоза дукха комбайнаш вІалла тоа я цу еш латт. Иштта эзала да гІулакхаш «Назрановский» совхозе а. Цу цхинна а совхоза хьоадеш а дац кагаш йойтаргйоалаш комбайнаш тоаелга.

Ялат чуэцара балхаш комплекс делга вІаштІехьдаккхар бокъонца йола экзамен я колхозийн совхозийн кулгалхоштел специалисташтел меттал ялат дІаийдеча пунктайн боахамашта йокъостала машинаш йохийтаргйолча транспортин организацейн болхлошта. Ялат дІанийдеча пункташка цхьаккха а хьовзам хургбоаш вІаштІехьдаккха деза ялат дІачуийделга. Из гІулакх иште ца хуле ялат чуэцара балхий вити толхаергья, юхабеттаргба деррига болх. Из хилийта йиш йолаш дац.

Нохч-ГІалгІайчен цхьацайолча районашка мукх чуэцаш латт. КІезига денош мара дисадац массанахьа а ялат чуэца доладе. Республика колхозийн совхозийн къахьегамхой къаьстта хьинар ейдениа сарцагІаьнинаб юбилейни шера ялат ханнахьек дикен чуэцара, пачхьалкхенга на доахара декхараш сийлекха кхочашдара, хьайбашта кхоачамболлаш доакъар Іалашдара, тІадоагІача шерарча хьувкъама бокъонца ларда йоллара. ХІана де дезар да ялат чуэцара балхий арритача комплекса иштта кийчо яьй пІаьнха а хьажар, цига гулалахна кхоачамбоацараш сихха дІадакар. Из да тахан боахамий кулгалхойн специалистий, партийни организацей, беррига юрта боахама къахьегамхой керттера декхар.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Петилетка тІехьарча шера план хана хьалха кхоачашъяра. СССР Лаккхехьарча Совета хоржамашта къахьегама совгІат кийчдара акъе яьнача Новогрозненски меккдаьтта чакхдоахача завода дукхача установкаий коллективаша хІанзалехьа кхоачашъяьй меккдаьтта продукци арахетара ялх бетта план. Царна юкъе хьалха латтачарех я Р. Пиркис керте латтача установка коллекти. 4-ча июне деяз тІабоагІача бетта чотах къахьегаш я из.

Л. БАГРИНЦЕВА.

КХОМБАРА ХЕТАЯЬ МЕРОПРИЯТЕШ

Грозненски В. И. Ленина цІергІча меккдаьтта чакхдоехача завода коммунистически къахьегама цІи лелаеча шоллагІча цеха «Производства резервных пайла ицила тоадарец хьалха боцхама эколопе режим чІоагІьярен» хьахьехьара КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК письмо хувпаш № 11-12 йола установка балха оасарле лехкхертйоле маьдара предложени арара вовкхагІйолча оператора А. Н. Яковлева.

ХІанз цу установка кхы цхьаькха ректификационни колонна оттаеш я. Из оттаь яьча цо арахеца продукци дикагІа а хургья технологически режим кийсагІа а деларгья.

Ерригa А шовзтха гаргга мероприяти чакхъяьккхай цу заводе из лоархІаме документ вІадьяьча дена.

В. НАТАЛЬЧЕНКО.

КИРГИЗЕ МОХК АГАР

ФРУНЗЕ, 8 июнь. (ТАСС). 8 июне 7 сахьати 53 минути яьлча мохк аьгаб Киргизе Тюпски района территоре тІа, город Пржевальска малхбоалехьарча оагІорахьа. «Фрунзе» яхача сейсмически станце хаиеcь, эпицентера цул кхо бархІ баллагa дІакхьачаб. Лаьттаиа кІалха чІоагІгІа чаггаш йийттаб 8-ча июне кхетталха. Массехк юрта зекаш хиннад. Доакаьь цхь ааар таргга цІа да. Тхоа-кІийле йоацаш бисаб 20 ззар совгІа нах.

Мохк агарах зенаш кхьачча юрташка медицински болхлой бехийтаб, эшаш дола кхы тайпа гІулакхаш деш да.

КИРГИЗСКИ ССР ТЮПСКИ РАЙОНА КЪАХЬЕГАМХОШКА

КПСС Центральни Комитетов СССР Министрий Советов чІоагІагІа хайа а хегаш хадам бу Іалаша низатахьара хатар хиларна — массехк юрт йоха а вай мохк агарца дувзадеина. Мохк агарах дийна бенаш меттдоттадаран сатото тІаккхьалрашта хоамхьо оо дарии мел ... лакар деи и СССР правительствон моттигера республикански органашц.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

ТАСС ХОАМ

КОСМОСЕ 8-гІа ДИ

9-ча июне московски ханех 14 сахьати 25 минути яьлча Лаьттанна гонахьа 124 гІа баьккхабр «Союз-9» яхача космически кема. Цу хани кхочаш космонавташ Андриян Николаев Виталий Севастьянови орбитальни нехьагІа бен 186 сахьат даьннадр.

«Союз-9» яхача кема экипажа беркІагІа байха ди оттальча распорядаго хьежка а хигнад. 9 июне московски ханех 4 сахьати 30 минути яьлча чакх а даьннад. БІарччача дийнахь космонавташа Николаевен Севастьяновен Іилманта технически эксперименташ яьй, лаьттан тІехени сигналарча седкьийн зем баьхаь медицински технический комплекс чакхъьаннахай.

Радио буззама сеансашка Николаев Андриянен Севастьянове Виталеи хоам баьб экспериментан кхочашьяраxи визуальни зенаш дахарах хьахинарий хьахьехьеи. Цу дийнахь зенаш дахаре эттара дукхагІа аьттув болаш хинний Нъулбехьара Америкеи Африкански континентин. Дика бІаргагуш хиннай американски континента малкбузехьара формацеш йист, Амазонка яхача хин этагІа, Африкера Чад яха Іам.

96-гІа гa беакхача хана орбита параметраш бортовой средстваш нейнъесталца къоастаигa кхоачаш а деш, космонавташе керттерча тхьорга моттел зериаб Нъулбехьарча Американ Вьедне яха Іам. Командира Николаев Андрияна оптически миллиметрараца Лаьттан тІадерзадаьд кема, цул тІехьагІа бортинженера Севастьяновa навигационни буссолаш даьхад, кеиз тІехьарча даннеца цхьана расчетни формуланe юкъедихьад уж, лаьрхІий орбита параметрах цаІ.

БаркІагІача дийнахь бечa нахьъа программа хьежна «Союз-9» яхача кема экипажe иштта кхочашдаьд хІама хоуш йолча космонавтий дегІа маьженийн балха хьинарем вегІингахьара дозал деацача хьалошка хала тарлуш дола хуцамаш Іамадара тІадерзадаь медицински техникиш а. 111-гІа гa беакххаш космонавта Николаевe бІарччача сахьата физически упражнений комплекс кхочашъяьй, хІаьта цул тІехьагІа хьакхайкаьй физически низ тІабахийталехьи тІабахийтачул тІехьагІен физиологически хьекхамашне хиннача хуцамий результаташ. Упражнениш ялехьа цун цІий пхьоьнашкара давлени 125 на 75 миллиметр гайтай ртутни таккига, дег тахадаьр — минута 88-зза, садаьар — минута 11-зза.

Физически низ тІалаьттачул тІехьагІа 20 секунд яьнача гІолла хьежача цІий пхьоьнашкара давлени 135 на 70 миллиметрагІ кхочаш лаккхьенне хилар хьехьенхад ртутни таккига, тІа минута 80 техакуш хиннаб, са минута 15-зза деанихаш хиннад. Ши минут яьнначул тІехьагІа шоай хьенхагІа хинначa боараш тІа яха тІайелхаш лаьттай белгаланьнина хинна физиологически параметраш.

Цу тайпара, дІанзден деча физиологически хьенхамаша теша ду оттабьча беарамагІа физически низ тІабахьача дегІанийн седалхачен системашa адекватни реакцеш еш хилара. Космонавта яхачех, упражненеш яь яьначул тІехьагІа, дегІ чІоагІа паргІат а дамье, Лаьттан тІа ваяаш зарядка яьчул тІехьагІа санна хьинар айду.

8 июне 22 сахьати 20 минути яьлча кема тІара телевизиони репортаж еча хана Андриян Григорьевич Николаевa шоай дезалца къамаьл хилар. Валентина Владимировнаси цу дийнахь ях шу дузаш хиначa Йоlа Аленникон воаца баьккар Андриян Григорьевиче аьтту балар мишаш Лаьттан тІа юханхачари люош.

«Союз-9» яхача кема тІара аргІанара байха ди дІадоладеннад 9 июне московски ханех 12 сахьати 30 минути яьлча. Радиобуззама хьалхарча сеанса кема командира хоам бирсааlачул тІехьагІа космонавташна дика хьал а ди, дем программа кхочашъе а белабенныб, аьнна.

«Союз-9» яха космически кема дІаха ... беш да.

КХО ДИ МАРА ДАЦ ХОРЖАМАШ ХИЛА

ДИКА КИЙЧО Е

КЪАМИЙ СОВЕТЕ ДЕЧА ХОРЖАМАШТА ЙОЛЧА РСФСР ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ

9 июне Г. М. Маркова председатела а деш Къамий Советe деча хоржамашта йолча РСФСР хоржамий комиссе аргІанара заседани хилар Москве. Хоржамашта кийчо яоца дувзадения массехк дош аннар.

Комиссе ладийІар хоржамашта еча кийчон лелаеч дацьа къахьегачон депутатий Московски Мурманскии областной Советий исполнительни комитетий секретараша Н. В. Петуховаш, И. К. Мигуновеи, Калмыцки АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретара Л. К. Очирова еча докладашка. Иштта ладийІаь моттигашка дІа-юда баха хиннача РСФСР хоржамий комиссе членаша Р. Ф. Дементьевас, И. В. Морозова, З. Б. Канаевас хоамашка а. Къамаьлаш мел деча беа белгалдоахар, хоржамашта ера йола кийчо массе матте йолитически къахьегамех хьинар чІоагІагІа ейденнача, советски наха шерра дакъа лоацаш чакхйолаш латташ хилар, партен къен йохаргйоаца цхьоагІо хьокхаш хилар.

РСФСР хоржамий комиссе белгалдаьхнхар, Московски Мурманскии областашка, Калмыцки АССР-е деча хоржамашта кийча яра мероприятеш шоай ханнахьев бокъонца хоржамий законо ма яхера чакхйоахаш хилар.

Заседане ладийІар хоржамий бюллетенаш кийчдарен Къамий Советe деча хоржамашта йолча окружной хоржамий комиссешта дІадахьийтарен хьакхехье а хІаьта иштта Къамий Советe деча хоржамашта йола окружной хоржамий комиссеш голосоване результаташ лархІара балха кийчьялара хьакъехьа а РСФСР хоржамий комиссе секретариато даьча хоамашка.

Хоржамий бюллетенаш массе метте кепатеха даьна а моттигашка дІададахьийта я ха. Бюллетенаш кийчдеча хана Российски Федераце баха нах хуккхача къамех хилар теналльа, уж кепатехад 32 меттала, цу даькъе автономни республикашка автономни областашка халкъий меттала а. Къамий Советe деча хоржамашта йолча окружной хоржамий комиссешa чІоагІьай хоржамий документаци дІа-юха кхальара схемаш.

Хоржамий бюллетенаш цхьайолча тІаккхача хала йолча, хІана а уж дІа ца кхоачадьча моттигашке шоай ханнехха дІакхоачадара тІахьожам лоаттабелга комиссе секретариата тІадьллад РСФСР хоржамий комиссе.

Заседане иштта йийшар хоржамаш хулча дийнахь хоржамий итогаш еча ханен РСФСР хоржамий комиссе бергболча балха порядок.

Душача дешаех лаьца къамаьлаш дир комиссе председатела Г. М. Маркова, комиссе председатела заместитела А. П. Бирюкова, комиссе секретара Н. А. Петрова.

Комиссе балха юкъе дакъа даьккхар РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретара Х. П. Нешкова, РСФСР-гара Къамий Совете деча хоржамашта йолча Московски юрта окружной хоржамий комиссе председатела М. Н. Илюшина, РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума, цхьайолча министерстваий центральни ведомствайн бехктокхамеча болхлоша.

(ТАСС).

ЯЛАТ ЧУЭЦА ДОЛАДАЬД НАЬСАРХОЙ ХІАНАБ САТИЙНА?

РЕЙД

Цхьа йоккха, дала котало якха нах санна гІадбаха, белабенна ба Наьсарера агрономаш укх депошка. Шоаш 9400 гектара тІа дІадийна ка боло ялат чуда мемогга хьувкъаргхилларах массалела а хьалха сакхйинад цар, тийшаб В. И. Ленина юбилей сийна пачхьалкхенга 104000 центнер ялат доака тІалйда социалистически декхараш тІехьхоачашае шоай торо хургхилара. Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІа 20.6 центнер кІа чудахьаргда, аьнна денначо дошах " кхоачам хеташ царна хІана. ДІахатта моллагІча агрономага, звеньевойга! «22—23 центнер лургья гектаро» мара ала тиган.

Цудухьа ба агрономаш гІадбаха. Я а я из йоккха котало. ХІаьта а Іа кхебаьча фингах финмиача хул на бокъонца амбара чу божжалца. Гаьна яи на ха.

Цудухьа комбайнаш кхашка кхийтара кийчо яр мел сагота, лоархІаме гІулакх ца хІана!

Хьожаргла вай наьсархой шоай дика хьийкъа ялат чуэца мишта кийчлу. Рейд е долхаш тхона кийттача тайпара ноккара мозий санне комбайнашта, кхьайолча кІимерга деношка эшаргйолча техникана гонахьа хьувзаш нах бовнзар тхона района цхьанна а боахаме. Ерригa а кийчо яьннай, аьнна хетадаллаа сайрье, сатийне я укхаза.

Укхазарча совхозашта юкъе эггара дукхагІа ялат дІадийнна «Экажевский» совхозе — 2900 гектара тІа. ХІаьта а, дІадахача шерашка санна, 10—12 дийнахь чуийна доаккхаргдолаа из йоах, дІа мел хьоттачо. Бакъда, практика хьахьокх цу дешаех теша меллаб. Цхьаькха шера баьннайбац цу совхозе а укхазарча кхыча боахамашка а цу юкъа ялат чуийна. Беттал совгІа ка эшаш хул укхаза цу гІулакха.

ТІаккха хІана душ уж 10—12 ди, аьнна хетадала мег. Цу юкъа хьувкъам чуийна дергда тхо, нхаш дІакхайкаде бокъо лу царна наьхташ, йолча торонаша. Шоай гектарашка я папкашкарча техника мелла аьпа йолча сеталенашка а хьеже экономистала, плановикаша лу из цифра. ТІаккха гІулакхашка дихлача, болх хІаболийна бахьхилац уж дешаш.

Иштта да хІанз цу совхозе эттa хьалаш а. Совхозе кхашка араяла езаш йолча 17 комбайнах тахан болх дІаболалуш хила арачкхи йиш йолаш даггара летача 5—6 шера хургьаи.

ДІадахача шера гурахь дІоттайча кена кулг на тохаш бархІ комбайн латт укхаза йоархІаша царкаш хьайла а яха. Уж тоае а цар тІа болх бе а нах хІанзчул тІехьагІа лаха безаш ба.

Ремонт а хІаране шишиj комбайна ю укхаза. Саг вац совхозе ялат чуэца кхашка баха безарашта юкъе хетаи болх беш, царна хьалхашка даттаргдола декхараш дІадоваийтаи, юбилейни хьувкъам чуэцача фу эргалонаш хургья, малагІа моральни а материальни а стимулаш балха юкъе йолае лерхІ.

ДІадахача шерашка санна цыбраче далаче кхашка а лакхача клерамерча босешкарча участкашка а ялаташ чуэцаш йоакхарна норма цхьатарра хилийта лерхІий-хьогІ аьхар, — йоах тхога шийа комбайн тоаеш воллача Дзейтов Махьмада «Акхар» яхараш цу совхоза специалисташ, кулгалхой ба.

ЦаІ лозунг, плакат даллац хьатІадоагІача дІайхача деношта хетадаь. Парткома секретарь нов. Мальсагов отпуске волаца а ца мелла, вла йиш яц: шоргта на бий укхаза коммунисташ, кулгалхой, специалисташ.

Комбайнаш кхай тІа дІанкхарь яьнна хьувкъам чуйнаарг ларгІа йиш яц. Из чуйнаарг хул, ахе деза лаьтта аьха, е еза пожниеной, доакъара а силоса лаьрхІа хьежкІаш, кхьайола культура дІайийна яьлча.

Малив «Экажевский» совхозе уж балхаш ший ханнахьа чакхдаха вІаштІехьдаргда тха аьнна ала йиш яр?

Кхашкара ча дІадахкха, из вІашкатохь, фермашка дІанхахьа эшаш йола тІехьаюзза инвентарь я тоьаш укхаза. Механизаторaш цу гІулакха творчески уйла е царех цкъаргаш шоай мастерскеша хьже я мукъа бац.

Мичахьара лохаргья совхоза эшаш йола 10 волокуша, копнавозаш, холашдергаш?

Дукха тІехьаьна хІама дац «Назрановский» совхозе а. «Назрановский» совхоза механически мастерской кулгалхошка Горчханов ГІапурагeи юртбоахама техника механикага Белоев Махьмадеги хаьттача, тахан а тІехь кхашка араяла кийча а ерргa техника.

Махьмада йоах: — «шассеш тІа латта «НК-4» яха 11 комбайн ерригаш а «ког тоІабе» мара ца безаш кийча я».

Бакъда, дІатехача по яхача тайпара «ког тоІабе» мегаргболаш укх шера хьаеиа цІени кхоъ мадагар. Уж вІашагІьехка дІанза а яр.

Вожаш, къаьназаш дІадахача шера гурахь кхашкара цІайинлайча дейа лоадина кулг на тохаш латт. Из-м дІатІахьежача а ховргда, вІалла механизатор вовзацоа а. Дукха хІана раш кхьйола оатІалаш аьхап царех, цхьараш Іоохха а ения яда.

Кхы а хоч гІа хьада тІе а уж тІалаьтта «шасси» яха 11 трактор, ХІана аьлча, цар дІаьхача Іаина болх бьаб доакъар, кхыбола совхоза мухь дІахьахкхуьаш. ХІана царна тІера Іоьела йоакийн кувоаш «тележкаш» кІала кІонаш а гІортаь совхозе коь дІоттаьяй. Цар «сеcлоІаргда». Бакъда, трактораш-м комбайнашта кІал оттае езаш я, хІанзчул тІехьагІа ремонт а я. Царех кхоъ мастерскеш чу латт вІашагІа а яьнха, вожаш шоай аргІанга хьежаш я.

Тоеш латтача кхаь трактора юкъе ерригаш а ши саг мара вацар. Уж ба Келоев Вахьаудин Оздоев Уматтирий. Шоай яраш функагІа даь а тоне Іерт уж дІахьа йокъостал деш а оатхалаш лехаш а. КхоалагІчунна юкъе саг вац. Цу тІа болх беш вола Амхаров Даул уж комбайнаш хьаьча Таганрогерча заводе яхийтая запчасташ я. Из даьссе кулгаш а долаш цІавоагІаргий а ховш дац. Бутт боля боал уж кхо трактор цу чу латта. Вокхар мел ха яккхи, ззаргья-хьогІ цу чу.

Иштта кийча я уж тхога йийша «НК-4» яха 11 комбайн. Цул совгІа, «СК-4» яха 10 комбайн кхы а я совхозе. Царех 4 кийча я йоахар сога Махьмада. Цу «кийчарех» шиъ тоеш боахкар Хулигов Мусаи Мошхоев Лахаьм.

Вакъла уж шиъ кийча хилар кхочам мичаб совхоза. Комбайнашта ремонт еш ба яьхача 18 сагах тхона бІарганоарзар вальлхи саг мара. Техника тоае механизатораш совхозе тоьаш боаилта массанена а хоа. Цудухьа шоай ерригача торонех пайда а эшаш оарц ца доакке, уж комбайнаш а кхьйола техника а хІана ше латтача исаргья кхоладара аравала иззача деношка.

ХІанзалехьа а уйла е еза боля бе саг вовцаш латтаьсаргйолча йиъ комбайна я. Уж-м хьабувшараш мара бац, кхы дукхагІа а хила мег боаца комбайнераш-м.

Духхьала комбайнаш кийчьярах а мича доал гІулакх. Ча вІашкатоха, из кхай тІара хІадакхха, тІеххьа ноxараш, сеилкаш кхйта из еай дукхагІа долча кхашка. Цу гІулакхи еча кийчонга хІанз а дІаккхачанза да кулгаш.

Практика хьахьоккхача тайпара уж лоархІама деноц гаргагІорттала Іохайше а басе, тІаккха, оаргІ ала болаlу укхаза. хІаьта цІи яьнаачул тІехьагІа хабаро мел пайда бу ховш на дий.

Лечкьаде лезаш цу лоархІамерча, бехктокхамерча кампанена кийчо еш доля кхоачамбоацараш. Кхоана тучадаргдола кІама тахан хьийла тІеиа кхуль?

«Сердало» газета рейдовни бригада: **Б. ТОЛДИЕВ**, «Экажевский» совхоза механизатор, **Г. ОРЦХАНОВ**, района газета болхло **М. ЗАНГИЕВ**, тха корр.

ДАЬЧОХ КХОАЧАМБАЦ

Лакха декхараш тІаийна укх пятилетка тІехьарча [redacted] «Самашкинский» совхоза доахан леладераша. План 2070 килограмм йолча хІара Іаттагра 2105 килограмм шура яккха. Уж декхараш толамца кхоачашдара керттерча даькъе эшаш дар шоргта тайтайпара доакъар хилар да. ХІаьта доакъар Іалашдара хьайбаш леладераша тІаийца социалистически декхараш а лакха да. 4300 тони гІожен 1800 тонн мошен доакъар Іалашде дош деннад цар.

ТІаийца декхараш кхоачашдера къовсам лоаттабеш ба совхоза ерригача отделенешкара, бригадешкара хьайбаш леладераш. Цхьа дІайийча массехк шерен цхьан шерен тІаюола баьшаш хьекхачул тІехьагІа, йоачаша йол толхаергйоашш цох аргІаш деш ба хІанз совхоза къахьегамхой. Белгалдаккха йоагІа, аргІаш бебашка а доацаш хьаллича дукха ха йлалехья йол йоачаша толхаергйолге. АргІаш хьалдотта ха лезаш да. Цудухьа из болх беш ба аргІаш доттара йоккха гонзал йола нах. Цул совгІа Іен замалахь дихкин чусоцдергдолча моттигашка ду аьлах аргІаш. Цу гІулакхо торо хулийтаргья къаьстта гурахь йоачеш йолча хане Іайн хьайбаш леладерашта лоархІаме йола ча кхое, хІаьта цар къахьегам аттача баккха.

Доакъар Іалашдаш къаьстта дика къахьег хьалхарча отделене доакъар Іалашдеш йолча бригада къахьегамхоша. Отделене фермана юкъе уаргІадаш латт доккха аргІа. Из хьалдотташ ба балха йоккха опыт йола Ахаев Супьян. Иштта дика бу ший болх лаьрхІа кийчьаьча трактораша хьекха йол гульешие из лафеташ тІа тІайоттаи волча Аликов Сайд-Салима. Шоай балха нормаш 150 процент кхоачашъю цар. Царед дукха тІехьабусеи лафеташта тІаюотта йоа кийсьеш йола Тагилова Тамара, Амарханова Тамара.

Боахама хьалхарча отделене 105 гектара тІа дІайийнай укх шера люцерна. Цунах хІанзале аьлл лаьрхІа 30 гектари баьцц хьоар даьккхара 23 гектари хьеккай. ХІаьта хІанзе аргІаш а даь дІаоттаьй тІеx дикача аьла 90 тонн.

Лакха толамаш доах кхоалагІча отделене доакъар Іалашдераша а. ХІара гектара тІара кийерга лаьрхІеча 8—9 центнер а хьоклаш, хІанзале 205 тонн йол яьсхай къахьегамхоша. Цу даькъерча 10 тоннах баьца хьоар даьккхад. Баьцах хьоар доаккхача хьинар кхо ца деш къаьстта дика къадьег Хасанова Шемас, Хашиева Кулеймас, Хашиева Зайнас, кхычар. Цхьа аи дІаздоаца шоай балха нормаш цар тІехкоачаш ца еш.

Гаттара лакха кхоккхамаш дохкхад отделене шурий-товарни фермaь къахьегамхоша. Шура яккхарен из пачхьалкхенна дІаллaрен ах шера план 130 процент, дулх тІаккхейтара ах шера план 127 процент кхоачашъяьй цар. Уж толамаш доахаш доккха дакъа лаьцад доаркаша Умарова Зоясе, Газиева Банатуе. Зояс 1169 килограмм шура яьккхай хІанзале тІера Іеттагара. Хьоккамаш лохагІа дале а шура яккхара ах шера план, Зояси Банатуси санна, гІеххоачашъяь кхы а дукха доаркаш ба ферме.

Уж толамаш дахар бахьан да ферма боллой къахьегама дисциплина лакха хилар. Дукха ха йоацаш партийни организаце инициативах воскресник дир ферме. Цу дийнахь хьажкІашта оасар ве дезаш бар доаркаш. ХІаьта царех ши доарна ццаьнкха бахьан а доацаш балха ийлар. ШоллагІча дийнахь боккха бехк баьккхар царех ферма коллективо. Шоай бехк хьатІа а ийца из санна во гІулакхаш шоашкара тІехьагІа кхы доаллийтаргдац, аьнна дош делар воскресенке ца баьхкачар. Керттерча даькъе дукхагІа йола къахьегамхой низ кхо ца беш, лакха хьоккхамаш а доахаш къахьегаш ба. Хьаьннаргба вай, масала, Ведуту Мария, Махаев Мовлат, Амсултанов Кабибула. Цар леладеча 159 Іаьсах хІараннена юкъера лаьрхІача 800—850 грамм дулх гІаххет, хІанах довгІар 400 грамм долча. Белгалде доагІа ферма къахьегамхой даькача толамех кхоачам беш ца хилар.

Х. МАКУЕВ, Ачхой-Мартана района «Самашкинский» совхоза кхоалагІча отделене парткома секретарь.

АХ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Ткъо миллион тонн меккдаьтта даккхара къовсам лоаттабеча диззе дакъа лоац «Грознефтеразведка» треста Али-Юртовски кІоарга бурувдеттача контора коллективо. «СихагІен кІоаргаІен тоха бурув» яхача денизах къахьег цо. Иштта къахьегача бурувдетташ хІанзалехьа кхоачашъяьй бурув тохара ах шера план. Ер бутт боалехь цар тохаргда паІ-ах ззар совгІа метр бурув. Къахьегама оасаре лакха хиларах кхоачамбаь Іац бурувдетташ. Цар чІоагІа къовсам лоаттабу бурув тохара дІайода мах лохбара. Цох доккха беркат даьннад.

Планица совгІа укх шера пачхьалкхенна кхоадад бІаь ззар гаргга сом.

Шоай къахьегама толамаш бурувдеттарашна хетаду СССР Лаккхехьарча Совета хоржамий деннаь. Къаьстта дика къахьегарш белгалъяьннаб мастераш А. Г. Мауа, Д. К. Алохин керта латта бригадаш.

З. МАРЧЕНКО, «Грознефтеразведка» треста Али-Юртовски кІоарга бурувдеттача контора плановни отдела экономист.

ПОЛИТИНФОРМАТОРА БЕСЕДАШ

«Коммунизм» цхьа Шелковской колхоза къахьегамхоша т1аьхьара кхаъ пятилетка т1ехьарча шера цхьатарра сарцаг1оьмнаб уж юбилейне шера социалистически декхараш хаьнал хьалха кхочушдаре. Районе эттара хьалха кхочачашъьнийн пар шерачаьхьлаккенга инат, комсаш йоьхйра пхе шера план. кхочашъьнийн пачмахьалккенга шура йоьхьара план, пхе шера задани т1ехьхочачшъергйолаш a нанчахьалхенга дулхи ткак доккара.

Укх шера хаьнал хьалха кхочашъергьа юртбоахама продуктий деррига тайпаш кхедара пхе шера задани.

Бокхама декхараш толаме кхочачидар — из да колхоза партийни комитета агитатораашкен политинформатораашкен г1олла юртбоахама артела къахьегамхоша юкъе беча боккхача, политико-массови балхах хьажинар.

Политинформаци хьайбаш лелдерашт, юкъе елга партийни комитето т1аьиллад политинформатора колхоза керттерча экономиста Деревянко Тамара Архиповнана. К1ираниш шкъаьза шурий-товарни ферма красни уголоке йоаг1а из. Балхах мукъабьимача хана къуе беседага лелдуг1а уккавн боаг1а доккеш, бежа 1уй, 1аьсий леладераш.

Политинформатор Деревянко экономически секцена култаллеца а, хьулхьа цхьа беседаш керттерча темах да колхоза экономикацея толамаш1а йола опыт д1айолаш таршеш дувзадена дола дешаш.

Т. А. Деревянкос боккха болх баьб хьайбаш лелдерашта юкъе колхозхой Кхоалаг1ча Ерригсоюзни съезда материалаш царна д1айоваьйташ. «Коммунизм» кха колхоз технически ч1оаг1а кийчьара хетаьй цо шиъ беседа.

Цу тайпарча беседашка политинформатора массаза а белгалдоккх колхоза хьайбаш лелдеча фермашка къахьегама механизаци яр.

Политинформаторо беседаш лоацен дика кхетаерг1оллаш хилара лавуг1арий — хьайбаш лелдерий терким хаадина т1ерба парна. фермерча г1улакхий хьакъехьа деча къамельашта юкъеуз уж.

Укх шера 1ай подмосковни совхозе кхаяр коммунистический делегаци кердача тайпара в1аштIехьбаьккха къахьегам мештиб хьаже. Цига б1аргадайнараш шерра дийцар колхозе. Хьайбаш леладеча фермашка юкъехкааьа йолийй къахьегам в1аштIехьбаккхара цеховой форма.

Колхоза боахама лоарх1аметlара доакъош—кхаш леладар, хьайбаш леладар, комсаш леладар — цехаш а хиь дийхьад.

Цу хана политинформатора Деревянко Тамарас дуккхаза а къамьлаш даьд хьайбаш леладерашта тьалхашка, бокъонна д1акхетабаьб уж кердача системаг1а къахьегам в1аштIехьбаккхар ч1оаг1а пайдана хиларах. Цу хьакъехьа ше дувцаш политинформатора белгалдаьхад къахьегам в1аштIехьбаккхара кердача система колхозе къахьегама овсарлаккхьара, общественни боахама хьештам колхозхой йоад хьештаьна яхьана тардара новкъостал дергхилар.

Политинформатора Деревянко Тамаре х1инзара беррига агитационни болх СССР Лаккехьарча Совете деча хоржамашта кийче ярна йувзабенна ба. Жа лоргача балха боахкача колхозхошта юкъе политинформатораллa болх бе йоаг1аьй из х1ана.

Царна политинформаци яр дукха дан-ханнахьа йоаг1а из колхозхой болча. Ше къамьлдеш цо колхозхошта д1айоачийтар В. И. Ленина ваь 100 шу диларна дувзадена в1аша1техача КПСС ЦК-ан СССР Лаккехьарча Совета Президиумен торжественни заседане нов. Л. И. Брежнева яь доклад.

Политинформатора колхозхошта бовзийтар СССР Лаккехьарча Совета депутаталла харжа оттабаь кандидатеш.

Политинформатора жа дергаршта яьча арг1анарча беседа тема «Эттара т1ехьаг1а СССР Лаккехьарча Совете кийчача хоржамашкара х1анз хулча хоржамашке кхаччалца «Коммунизм» колхоза экономика лаккъьлар» яр.

Г1адвутача меттаца цифрай ц1ераш йоах политинформатора: юртбоахама артела шера доладаш медлий, колхоза ц1ека доходи рентабельности дикка лаккъенна хилар. д1адахя шу чаккдоаллаш доходаш 1,2 миллион сомаген рентабельность 69 процентаген д1ахьаьча хилар дувц.

Д1ахо дог тешадеш къамаьл хул колхоза фермашка къахьегама механизаци ярах, 1алахьмате дукха боахамен культурно-бытовойи г1ирсаш хьалдерах, колхозхой хьал-торо лаккъьларах.

Политинформатора Деревянко Тамарас колхозхошта юкъе болх бекъама болх а беш, бовкъестьа ду юртбоахама продуктий дукхаг1а ялара хьалхашна оттадаь декхараш толаме кхочашйе юртара къахьегамхой дикаг1а оарцаг1бахара.

Е. ФАРМИЕВА,
КПСС Шелковской райкома секретарь.

НОХЧ-Г1АЛГ1АЙ АССР ХАЛКЪА Т1АХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

РЕСПУБЛИКА КОЛХОЗАШКЕИ СОВХОЗАШКЕИ ХЬАЙБАШ 1АЬХАРА ДУСАШ ХИЛАРАХ

Республикерча 49 колхозен 45 совхозен тохкам баьчул т1ехьаг1а гучадаьннад, фермашка се хьайбаш 1аьхара дисарна къовсам геттара эсала лоаттабеш хилар.

1969 шера республика б1арчча хьаннача 1аьхара диса доахан 31 процент хилар, жеря — 35 процент, нюар да яйташ йисай 1алаьмаче дукха цхьен цкъара яккен хьаккарч. Дукхьал цу баьхьаг1а 17 эзар соаг1ча 1аьсах. 90 эзар 1аьхарах, 20 эзар хурсках кьинай колхозаш совхозаш, массе тайпа доахан к1аьзигалийтад, ерриге йоаккхаш йолен пачхьалхенга йоккхаш йолен шура эшийтарк баьхен долаш 1969 шера хьайбий боахане пайда ца маш йиса резерваш Грозненски района вора1 боахане 144 эзар сома мальа хилар.

42,2 процент бежан 1аьхара дисача Ножай - Юрта района колхозашка, Ведана района колхозашка 40,5 процент доахан 37 процент жерчи. Сунженски района колхозашка — 40 процент доахан 46 процент жерчи, Гудермеса района колхозашка — 49,7 процент доахан.

1969 шера республике юкъера лаьрх1ача х1ара нана дьякхинна т1ехьа 11 хурск мара кхеьнц, планаш 14 кхее йоачийта 1е, х1аьта Наьсарен района совхозашка 43, Надтеречни района совхозашка — 8,4. Гудермеса района совхозашка — 9,7 хурск мара кхеньц. «Скотопром» треста «Красноармейский» совхоза планах 1100 хьакхах ахьараш 816 хьакха мара яц.

Д1адахача шера хьакхарча 4 беттачул к1езигаг1а хьй доахенен дукхьашка дахкача шинараш ен искусственни осеменени Сунженски, Малг1абика, Надтеречни, Наьсарен районий боахамашка. Доахни дукхьашка дахка шинараш пхоар дайтара биъ бетта план 78,6 процент мара кхочашъьяц «Скотопром» тресте совхозашка.

Сеча доахнаш хулача тайп-тайпарча лаларашна къовсам эсала лоаттабу фермашка. Дукха доахан остадувл.

Тохкамо хьахьекхачох, доахан 1аьхара дисара керттера бахьанаш да: хьайбаш леладеча фермашка бехкара болаш хьалдераш доал во хилар, се хьайбаш а х1аьта иштта бог1аш а кхоабача леладечен ц1енхаштта кхочамбоалараш хилар, технически осеменаторий квалификаци лоха хилар уж балха х1ара д1а-хьа бувлаш зуйнабларк, искусственни осеменена еча пунктане йоах оа бар. Шийхозийн совхозашн кулгалхошна а специалисташа а т1ахьожам во лоаттабу се доахан х1ара бетта -бетта пхоардара, осеменени яра лаьхара планаш кхочашъяра, уж планаш лохаг1а уттаю. 1одьча 1ьвсий лерттая учет ялаалга ма лацадаш, доахни дукха остадувлар пачмахьлара хиларе бахьанах хьагучадахаш, къовсам эсала лоаттабу бруцельлезац йоала кхочамбоаг1а дола доахане пхоардахье уж доадаш. Къахьегама дисциплина, оттаь лей распорядок телхаеш моттигаш я, дукхача фермашка зоотехнически ветеринарни правилаш кхоачашъяц.

Уж кхочамбоацараш д1айоаккхадеш Нохч - Г1алг1ай АССР юртабоахама министерства ц1ерах, г1улакхаштен се доахан 1аьхара дусилга д1адаккхаран хьалхара юртбоахама районни управленеш, хьайбий шинараш ла къовсам лоаттабара йолча цлемехакой балхах искусственни осеменени ярах йолча, пачхьалхен станцией лоарх1ам лахх ва бар бахьан долаш.

Хьагучадаьнна кхочамбоацараш д1адахара мероприятеш белгалйина.

Тохкам баьчул т1ехьаг1а в1аштIехьяьнна материал лахха дийнача д1ахьаьд Нохч - Г1алг1ай АССР юртабоахама Министерства, «Скотопром» трестага. «Консервплодоовощ» объединенега д1айоаккхад. Хьагучадаьнна кхочамбоацараш д1адахна декхарийла хила уж.

Чаккхальча г1улакхий хьакъехьа Нохч - Г1алг1ай АССР халкъа т1ахьожама Комитетаса лоам болбе 1970 шера

СУРТА ТIА: шийна учениказа Медведев Александрацен Зелимхан Александрацен къамаьл деш ва Социалистически Къахьегама Турпал, СССР Лаккехьарча Совета депутат Омски тракторни заводе фрезеровщик Чехонин Павел Михайлович.

Омски тракторни фрамаш юка а оттаьа П. М. Чехонин СССР Лаккехьарча Совета депутаталла харжа кандидат.

Л. Портерен С. Майстерманен сурт. ТАСС фотохроника.

МАССАЗА А ХЬАЛХА

Цхьа дезал санна барт тайна къахьегаш дукхача къамех вах ба Нохч-Г1алг1ай химически заводе. Царех х1аранена дагалаттар да шиъ сий, иштта коллектива сий лакха лоаттадар. Цар ц1ераш йоахача хана эггара хьалхарчарна ц1и яьккхар завода кулгалхоша слесарий бригада бригадира Багиев Зелимхана.

Ч1оаг1а лоарх1амен бехктокхамех болх ба слесарий бар. Заводa оборудоваенe бола лораш оал царех болхлоша. Из иштта да а да. Оборудоваенa, аппараташта, кхыча механизмашта ремонт еча, участкана е цеха реконструкци ече кхача беза цар сийрда б1арг, цу балхага даьна гома кулгаш. Нагахь ца хоаш а уж г1алат бале саца йиш я моллаг1ча участкера болх. Цхьабакъда, слесара болх безаш дог лазаш кулг тоахаш хуле цу тайпара г1улакх нийслац. Иштта чарех ва Зелимхан. Цу г1улакха тешал деш дукха масалаш доаладе йиш я. Массехк шу хьалха, алифа арадецача цехе мал деш хинна хала балхаш кулгаша дора. Из г1улакх ч1оаг1а 1аткъаш дар къахьегама оасарлен арахецача продукие дикали лакхъяра. Цехера деррига балхаш механизироваьнни хьисапе кхочашдергаллайта реконструкци е лаьрх1ар цехе. Цу бехктокхамерче балхах лоарх1алургйий теш Багиев Зелимхан керте латта слесарий бригада яха хаттар хьалхашка эттар уккаьa. Йох лаьца слесарий бригада бригадираца дагабьелар завода кулгалхой, специалисташ. Цех нов. Багиева хьадда жоп делар: «Вай коллектива сий лакхдара тхоеч бенна ,тешам оала боабергбац, ханнахьен дииен чакхдоахаргда реконструкци яра балхаш». Д1адоладир чоалхачен лален балхаш. Специалисташа дага а буелаш, цо хоар царга д1а а хоатташ эшае болабелар слесараш дукъела нийслу халонаш. Балхаш тоха кулг дог лазаш тохар, цхьа минут да зехьа йоаннар, х1ара денна учет леладора кхочашбеча балха. Иштта къахьегар баьхьан долаш лаьрх1ачул дукхха хьалха чакхбаьккхар реконструкци яра болх.

Уж санна дола масалаш кхы дукхха а доаладе йиш я Багиев Зелимхана балхах лаьца. Вутт чакхбоалаш латташ ха кр. Дага а доаш ц1еьхха цхьа оборудоваии йохар баьхьан долаш санар цхьан участкера болх. Пачхьалхен план кхочаш да яр кхерам болаш г1улакх т1аьттар. Из хилийта йиш йолаш дацар. Ремонт сиха чакхъяккхара шиъ бригадаца оарцаг1оьлар Зелимхан. Дин бийсен ца хьоаш сиха чакхъйккхар бригадас ремонт. Завода болхлоша толаме кхочашдир хьаляншка латта декхараш. Уж санна доле г1улакхаш карг1адаьлча ч1оаг1а тоам хул Зелимхана, цун бригадиарча слесарашта. Х1ана аьлча, цар сий — коллективa сий ма дий. Дукхача хана дена иштта хьинаре къахьегаш хьавоаг1а Багиев Зелимхан завода болхлоша ч1оаг1а лоарх1аш сий деш ва.

Атта дьаьккхадац нов. Багиевий сий. Дукхьашка ше дига балха вевача хана цхьаьнха балха говзал яцар Зелимхана. Из хьожаву грузчика болх бе. Хьалхарча деношка деш хьинаре къа а хьегаш, лаьхха толамаш доахаш хиларна белгалбаьлар из. Дукха ца ялалехьа организаторски болх а цунна дика хоалга хила кулгалхоша. Ше грузчикий бригада бригадирлла хьожавелта хайча эггара т1ехьявеаш йола бригада йийхар Зелимхане. Из хьожаву цо йийхача бригаде. Массехк бутт балалехьа хьалха латтача бригадашта юкъехкар из керте латта бригаде.

Хала хиларах балхах б1у къожабаш воаца нов. Багиев каргI дьоначох кхочамбаь 1еш оамал йолаш ва. Массаза а т1ахкум из кердачуха. Грузчикий бригада бригадир волаш ше болх беш волча хана прессовщика говзал караерзае лаьрх1ар цо. Цу балха т1а йоакха опыт йолча болхлошца дага а воалаш сиха 1омаю цо шийна евсенна говзал. Цул т1ехьаг1а дукха ца яалехьа аппаратчика, слесара говзалаш а караерзаю нов. Багиева. Уж балхаш деча а массеза хьокхам толамехьинар да, шиъ белхах цкъа балха т1а хьовсам хилийтабац цо, кхаш дувш завода кулгалхоша.

Массехк шу да цо х1ана кулгалдеча слесарий бригада керте латташ болх бу. Цул хьалха т1ехьаюсаш хиннача бригадас бетта план т1ехьхочаш ца еш цхьа бутт д1абахабац цу юкъа. Юкъера лаьрх1ача х1ара сменах норманаш 115 — 120 процент кхочашъю бригадас. Из а цхьа бахьан доацаш дац. Бригадерча х1ара болхлочунгара доаг1ар хьадех, нагахь къахьегамен производственнии дисциплина телхаеш саг нийслойя бригада цунга моттиг йоацилга д1ахойт. Иштта шиъ бригада болх в1аштIехьбаьккха хьинаре къахьегача нов. Багиева завода болхлошта юкъе эггара хьалхарчарна коммунистически къахьегама ударник яха сийлен ц1и елар. Цу ц1ера сий дилае а лакха лоаттаду цо.

Общественни болха т1а хьинаре дакъа лоац коммуниста Багиев Зелимхана. Из ва цеха партбюрон профсоюза цехови комитета член. Дружинника декхараш а дика кхочашду цо.

Иштта хьинаре къахьегача, балха т1а хьалха латтача производственника тийнна совг1аташ а дукха да. Итташ я ена Сийлен грамоташ, къахьегама книжка т1а д1а а яздеш дукхаза баркалаш яьхад. Ленински юбилей езъеча деношка цунна елар «За доблестный труд» яха Юбилейни медаль. Цу совг1аташа д1адехар дуккхаг1а хилар кхета а деш, д1ахо кхы а дикаг1а къахьега лерх1 цо.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СССР Лаккехьарча Совете деча хоржамашта накъадоллаш

КПСС ГРОЗНЕНСКИ ГОРКОМЕ

СССР Лаккехьарча Совете хоржамашта кийчо еча хана Грозненски городской партийни организаце беча массово - политически балха хьакъехьарча дешита хьежар парте горкома бюро.

154 агитпункт я Грозне болх беш. Хоржамашта хьалха беча массово - политически балха юкъезар 5 эзар соаг1а коммунисты парте боацараш. Инициатива йолаш болх баь хилар белгалдаьккхад В. И. Ленина ц1ераг1ча, Н. К. Крупска ц1ерагIча, «Красный молот» завода культура Шелой клубаш - агитпункташен Войкова ц1ерагIча клубо № 54 йолча школе, «Грозэнерго» Малхбузехьарча электросетий Красни уголоке, дукхача кхыча моттигашка.

Цхьайола агитпункташ болхна болча агитационно-массови балха центраш а хинна д1аьттаьц. Х1аьта цук бахьанех ца1 — цар г1уллакхашта юкъхьенцарна партийни организацей, КПСС райкомий оаг1онтахьара лоаттабу т1ахьожам мелбалийтар. Цунна дувзадена т1аьнйнаб боаг1аш бола соцам.

АГИТАТОРАШ — ХАРЖАРХОЙ БОЛЧА

70 сат чуоаг1аш йола агитпункт я Грозненски района 1алхан - Калеруа юрта библиотека. Шоай балха хьа чакхьаьлча укказа боаг1а харжархой. Цар саму къадаккхара эша х1амаш укказа долаш да. Хьалтеха доакк депутаталла хоржача кандидатий портреташ, хоза кийчъь стендаш, плакаташ. Из долла х1ама агитпункта заведующа Эдильгиреев Сайпудин Салгириевича кулгалца в1аштIехьдаьккха да.

Берригача харжархой спискаш оттаьй, шоай участкашкарча массе ц1ераг1а чуотташ, хьет1а ца яьеш цхьаккхе саг висавий къожаш ц1аькха чакхбаьннаб. Вакаьа нaха харжархошта юкъе кхетам балара болх дика лелабу цар.

СССР Лаккехьарча Совете хоржамаш дера кийчо еча юкъе хьинаре дакъа лоац 1алхан-Калерча школай хьалархоша. Хьехархо волча агитпункта заведующе цу лоарх1амеча кампанена юкъеяьб дукхаг1а бола хьехархой. Дукхаг1а боле агитатораш уж ба. Харжархошта юкъе каст-каста лекцеш еш цар, беседаш, ю, вай мехкен доазон дехьен хулаш йола лоарх1амег1ара событеш йоазийт, дунен т1а эггара демократическаг1а йолча советски хоржамий системах «Ермоловский» совхоза кхаш лелдерий производственни толамех дувц, цар балха т1а зедена х1амаш шерра д1адовийт.

Бакача наха юкъе каст-каста а дика а беседаш еш хиларца белгалбаьннаб хьехархой - агитатораш Тюрикова Надежда, Мидаева Тамара, Салиханова Надежда, Чокуева Раи, кхыбараш. Харжархой боза хььыний ба уж.

Иштта дика кийчо яьй хоржамашта Г1уларерча агитаторашиа. Укказа а иштта оттаь яьнай берригача харжархой спискаш, цхьаккха хилъесйсавий хьежаб, шерра д1адовийт вай партен правительствен - соцамаш, хоржамий хьакъехьара Положени. Укказа я ба хьинар долашаг1а бола агитатораш: Эстамирова Асма, Сукиева Зара, Мишенко Анна, Дубаева Галя.

Агитпункташка х1ара пригласительни билеташ харжархошта д1алекъа кийчлуш ба, дежурство оттаьй.

Хоржамашта дика кийчо а яь накъьбоаг1ача 1алхан - Калерчен Г1уларерчен харжархоша дика чакхдоаккхаргда кхеж тоссилга.

Я. ЦУЕВ.

ШИЙ Ц1И ЙОАККХИЙТАШ ХЬАВОАГ1А

Къахьегама вахта йисте а яьнна ц1а лаха дагахьа тхо «Заграданое» станце хьедоаг1аш «Старогрознефть» НПУ транспортни бурувдетчен конторей болхлоша шоайла ду къамьл хезар сона. Дикача сагах аьнна дика дош наьха деташка дуж. Цар вийцар транспортни конторе шофер Зугайраев Салман вар. Цар цох мел дийна дикадар вадеш дукха вадг1а везаргвар. Цхьабакъда, цу хьаьнача къахьегамхочох дувца лов сона. 18 шу да Салмана транспортни конторе къахьега. Харц даш аьлча, цу юкъа шиъ норма ца йоаккхаш е г1адилла г1улакх кхочаш ца деш шийх дош алийтадац цо. Тайп-тайпара балхаш даьд Салмана. Из хиннав тракторист, бульдозерист. Цар т1а волаш дукха лаьттанлара балхаш даьд цо. Наькъаш декхаш, кхыдола балхаш дош цо кернадаь гувлаш, д1а-юха теккадаь лаьттан холаш гулдича б1арчча лоам хургбар. ВархI-ийс шера, баьб Салмана из хала болх. Х1аьта из шофер вола дильаг1а шу да. Машина ко бе доллача хана балха опыт йолаш, техника дика лелае хоаш вар нов. Зугайраев.

1957 шера транспортни конторе балха вера Салман. Шийла, т1аьда хиларах хьожаьльча д1аваха йоаш, халача хьалашка болх бе безаш дер г1улакх. Цу хана Салман вийзавсие а из воаг1ача хана баьккарех дукхаг1бараш балхара д1абувлаш моттигаш нийсъелар. Де х1ама дац. Эсалча наьха ц1аккха а мича хиннад халонаш ца къонахчел. Х1аьта Салман д1акйира коллективца. Безабелар цунна барт тайнача коллективера нах. Эггара хьалха къамаьлаш к1езигаг1а а деш болх бера, дукхаг1а уж т1ера хилар зийра з1амигача саго. Из оамал хьаийцар цо. Царел т1ехьа ца еса г1ерташ къахьег нов. Зугайраева. Дег1аца ниъ хилча, унахц1еха хилча со х1ана вус кхаьарел т1ехьа, цо эхь, эсала хилар ма дий, кхаш, уйлаш йора Салмана. Лахача корадоаг1а мел. Иштта мелла ше к1аьдеяьна вело а б1у ца къожабеш къахьегарах, дукхача хана деш болх беш хьабоаг1ача опыт йолча болхлошта нийсса норма сийбаь чашъен т1ехкхочашъен вовл нов. Зугайраев.

Иштта хозача дешаш самалцен, дика брах барц шиъ ц1и йоаккхийт Салмана. Кхы из ц1и ца йожийташ, т1ехь-т1ехьаг1а оасарег1а къахьегаш хьавоаг1а из. Шофер волча кхеъ шера планал совг1а б1аьш тонаш мукъ д1аюха бихьаб Салмана. Техникена дика доаь а деш дукха доагор кходаьд цо. Цудухьа ца йокаш болх бу цун автомашина. Контора кулгалхоша боаг1аш мах баьб цун къахьегама. Массехк шу да 1о ца довккхаш цун сурт предприяте хьокхамe Доска т1а доалла. Х1аьта кхайкаьб баркалаш, тийина Сийлен грамоташи ахчан совг1аташи к1 езиге дац.

Сийлахь - боккха баьчча В. И. Ленин ваь 100 шу дузача дийна накъьаноаг1аш къахьетта дика къахьегарах «За доблестный труд» яха Юбилейни медаль елар нов. Зугайраевна. Цул т1ехьаг1а шийгара дукхаг1а д1аделаргдолга кхетадеча Салмана, кхы а хьинар айдена къахьег. 93 эзар км мара байта ца безача капитальни ремонт ца еш 135 эзар километр никъ байтаб Салмана шиъ автомашинага. Баьчча юбилей езъеча деношка дуккхьал кходаьча доаг1оболх бир цо. Х1аьта рхбарах контора кулгалхоша совг1ата 57 сом деннад цунна.

Х1ара шера технически хьежарах чакхйоалача хана дика леладаьй ер оал нов. Зугайраева машинах. Босешкен аьлешкен даланаьньяш т1аг1олле хьовзам цо хулийташ лелаю Салмана шиъ автомашина. Шийга хьежаш из боаг1ийташ ханнахьа д1акхочийт электромонтерашта, бурувдетераша, кхычарна эша мукъ.

— Зугайраев тешаме новкъост, баьъйола производственник ва. Дог ц1ена къахьег, — йоах автопарка начальника нов. Шерстобитова. Цо цхьаьнне оалаш дац из Салманах. Гаража шофераша «дерригача балхах говзанча» оал цох. Эшача слесарь, тракторист, бульдозерист, шофер ва. Иштта болхлой к1езига бeа автопаркe. Цар коллектива сий лакха лоаттаду. Уж ба дикаг1бола шофераш Тарасенко Павел, Ткаченко Сергей, кхыбараш. Сменни норма кхочашъъяр 162 процентага д1акхочийт царех сано. Цу производстве хьалхалаттараша телача хьокхамо боллой хьинар айду.

Цхьаькха оамал а дика я Салмана. Х1аман кхоамбеш, хьурмат деш, производствах шиъ доалахьарча х1амах санна дог лазаш хилар. Воаг1аш е водеш новкъа турба е аьшк б1аргаьйча т1ехьаьнна д1аваха б1арга ца вуташ машина т1аьилла хьа а дайя тиша аьшкаш гулайча 1одовкх. Производственни заданеш толаме кхочашъеш хьавоаг1а транспортникаш. Цига дизза дакъа лоац коммунистически къахьегама ударника Зугайраев Салмана. Х1ана кастта хургдолча Лаккехьарча Совета хоржамий сайка вахто эттав Салман. Цу халкъа ц1ейга лаккача къахьегама толамашца накъьяа дош деннад цо. Х1аьта цо из кхочачаш а дергда.

А. ТИЩЕНКО.
«Старогрознефть» НПУ транспортни контора прораб.

ЦКЪА ХИННАЧА ШОЗЛАГ1А ВЕХ

Сайн болха къасталехьа шоай болх д1аболабу «Малгобекнефть» НПУ транспортни контора водителаша. Цхьаннена т1ехьа шоллаг1аьне йолаш гараже кооа аваьйолалу автомашинаш. Массе хана санна эггара хьалхачарна хул Аушев Ахьмада машина. Шиъ ваха оеза путевка дьаллаг1е къа а чаьйте. машина мотора бола машта бу. тормоз, чарсхаш т1ахьа йиъ тхож Ахьмад. Цул т1ехьаг1а машина лотайнй гаража коара араволл из.

Буровойшка мукъ д1а-юха хьахьа. кхьамъаш техника, иштта кхыйолча объекташке тайп-тайпара балхаш те хьежаю автосамосвалаш. Нов. Аушева цо чаьхьа машина я. Ахьмада т1ехьальние дика хоал ца лоре моллаг1е а еха х1аманна пайдана йоаяш латташ хургьар ца кхоша «Болх». Машина ц1ена хилча, доалде мера яцаш аргдар. Шиъ бола безача, моллаг1ча х1аман ч1оаг1а хьурмат ле хоача, шиъ машина «ласвовс» дика довзача Ахьмада доаг1аш дола доалду дунна. Цудукха даь кулг товча машина ца соцаш болх бу. Цо хьахьокх Ахьмад шиъ байле боккхийна томоенч волга. Ше кхо ца беш къахьег цо. Из хьахьокх укх масала. Тайп-тайпарча организацеша диспетчерска заявкаш телача хана. Аушев Ахьмад цкъа хиннача шоллаг1а юха вех. Ше д1ахьожавенча болх ц1ена бу нов. Аушева, моллаг1а г1алилла г1улакх хиннехьа кхочашду. Хьеш ма дий эша мукъ шиъ ханнахьа т1абахьаш мел доаьх1аме да. Х1аьта Ахьмада машина 1аьбетта мукъ гоа ца беш дукха г1ашлой объекташка д1акхочийт. Х1анзалца балха т1а шийгаса т1алат хилийтаац цо. Цудухьа д1а мел кхачача тешал ду цунна.

Пятилетка кхалхарча шера ше къахьегама вахте отташ вахе шера задани укх шера 1 июнь кхаьт1а кхачалехьа кхочашъе дош деннадар нов. Аушева. Водителаша т1аьйна декхараш дикаг1а кхочашдара шоайла яхе баьлар. Х1ара дийнахь беьча балха итогаш йора, цул т1ехьаг1а дахьа хьокхамаш д1аяздора хьокхама Доска т1а. Цунах хоза шоферашта яьна мишта болх бу. Даим хьалхарчарца хулар Аушев Ахьмад. 1969 шу чаккхоалаш 4 шера баьча балха итогаш йиш транспортни конторе. Итогаша хьахьекхачох эггара оасарлег1а къахьийтар нов. Аушев хилар. Контора кулгалхоша шийна пхьаннена йоаг1а пхе шера плен кхочашъенца заьлъа къаьнаш баьккал хьайкадир Ахьмада. Цу дийна шера планах боаг1ачул совг1а 640 тонн мукъ д1а-юха бихьаб цо. Ц1аккха ца социйташ машинага болх а байташ цу юкъа цо кхозаьк 1200 килограмм бензин 40 килограмм автол. 690 сом маьха соестеш.

Баьчча юбилей сийна солаж апрель бетта ремонтни соестенаш хьахьен кходара, производственни заданеш кхочашъеш машинаш лелаяра кхеламзлен хрежарконкурс хьакхайкайнйя конторе. Укх шера апрель бетта хьежарконкурса итогаш яр. Къахьегама вахте санна цига а хьалхара моттиг нов. Аушева хьаккар. Мехкадетта управлене ахчан совг1атти Сийлен грамотен елар цунна. Цу юкъа цхьаккха балха дийнахь ге т1а а 600 тонн мукъ д1а-юха бихьаб цо. Гараже дикаг1бола шофера доахI1аш ва Ахьмад. Массаьрел дикаг1а болх байт цо шиъ машинага.

Сменни норма 140 — 160 процентал к1езигаг1а кхочашъьяц цо ц1аккха а. Цудухьа боаг1аш мах баьб цун къахьегама. Цунна еннай «За доблестный труд» яха Юбилейни медаль. Юбилейни шу чакхваллалие дийна т1ехьа оасарлег1а къахьега, ремонтни средствашна доагор дукхаг1а кхоаде лерх1 нов. Аушева.

В. ТАГУРОВ,
Малг1абика газета болхло.

ГОРЬКИЙ. Свердлова улица—города центральни магистралих цаI.

М. Редькина сурт.

ХЬАЙБАША ДИКА ДОАККХАРГДА IA

Грозненски шурий совхоз районе эттара йоккхаеIe я. Цуь соьгIа доакхаминга эвзе хьакха лаьттам а. а из. Дика кийчбалар совхоза къахьегамхой доакъар Iелаштдара. Бух лакхлуминкцьа районе массарах хьаькха болла хьоар дашкха болабалар уж. Болла хьоар доаккара йоккха терком тIабойнйт боахаме. Антонов Василе лелаю хьоар дойкха установка хадданаш шин сменах болл беш я. Дукха алам агрегата хьоаьIасна бух. Цу саьхьате агрегата боккхача во чу а елли охь из. Цул тIехьагIa хьоар доккъ а дийн Ильясова Бакас, Бехаева Муминас, Сапарбоева Лайлас галеш чу а делле кхоалеи кIала дIаоттаду из.

Укх шера тха совхоза хьайбаш лелаваргаш 360 тонн витаминаш хьоар кийчде дезаш ба аланх. Бакъда цар дош денннад 300 тонн баьца хьоар Iелашде. ХIаьта тIа, нийпо деклар кхорчашдара хьалаш долаш да. Керттердар да ха деххь дIа ца йоккийтам болх бар. Цу тайппара къахьегаш ба АВМ-4 маркх болча баьцах хьоар доккхаш хилар. ХIанне сихаде 300 центнер мах боле хьоар хIадаенах Антонов Василе шуа сменашкох. ХIаьта хIанаргье доагIа лакхача болх беш бе уж. Белгалдаккха доагIа из хьоар кхуча доакъаранда хIанагI а эшна доахана ца хьоакхача шуре дукха тIа ца хьоттанга. Цудухьа Iелашму доакъар тайттайнара хилийтара терка ю боахаме.

ХIанзале боахаме Iелаштбой 800 центнер мерда йол, кIаьтв силоса лаврхIа 100 центнер шуккех кхочуш культурайн масса чуаллай цIеогашка. Хоаш да хIанаде Iаламдал доакъар хьайбаш дика дезаш Iентара дахара тохьем доакхага. Цудухьа дехгара денга доакъара база чIоагIъаш бе совхоза хьайбаш лелаерашта.

Белгалдаккха деза дIадахача шера укх хана совхозе Iелашде цкьа центнер баьца хьоар ца хинялта. ХIаьта укх шера 240 тоннел соагIа Iалашдаьл боалдаж из мах бола доакъар.

Х. МАЛЫШЕВ,
Грозненски района Грозненски шурий совхоза шоллагIa отделене управляющи.

Мехка горавашка гIелае.
ЧИТА. В. И. Ленина цIерагIa улице.
В. Позднякова сурт.
ТАСС фотохроника.

МЕХКО ЧIОАГIДАЬР КХОАЧАШДЕ ДЕЗА

ЗУЛАМ ДЕРАШ КЪАЙЛА МА ЙХАХЬ

ЧIоагIа воккъ хул, кхувш боагIача-кагийча нахе юкъе во чIугIлакхаш доахкаш, зуламаш деш саг нийсвелча. Вай бехке ю улица, цхьабараш замана кач болх, хьалхарча хама уж гIулакхаш нийслацар вел.

Цхьабакъда «зама» бехке а еш, хIамига долаш дена шоай бераша фу леладу а ца хьожаш дайи наьнойн лаларах гIулакх хилаш. Харцахь гIулакхаш леладу кхувш воагIар нийсича ноккъа ваккхара уйла е еза из мел воззачо.

Во ваьмалаш йоахка саг наха дIа ма ховдалар аз лелидер, цар бехк ма боаккхабалар сох вьйна хеташ хул. Наха боаккхаш бола бехк цар Iоттар еш оала дош Iадкъ цунна. Цудухьа чIоагIа лоархIаме да харцахьа хIама саго дой из къайла ца дахьар пунагIа бехк бикхар.

Геттара харцахьа баьнараш кхетаб новкъостал де деза милице. Пайтта дин-бийсен дакхх чувеллача хIамигача саго шой кIудж дIабаккхийта бритва хIаля ца ха, милиционер уллув а волаш улица тIа вув хьахка дIа ца отта, ше бахка волча коллектива ше лелаяр дIа ца хайта фуннагIа а дергда. Цудухьа бакъахьа зет соня харцахьа лелараша дукъала къовсам милице а лелабича.

Во дараш леладераша, зуламаш дераша сецагIa чIоагIагIa оагIув ез ха деза уж кхетабе декхарийла барашта. Партийни советски, профсоюзни, комсомольски организацеш, хьехархой, идеологически болхлой, еррига общественность оарцагIъяла еза из гIулакхаш вайна юкъера дIададара. Юрташка чакхьювлача сходий соцамаш кхоачашдара.

Сона хетаргахьа къаьстта теркам тIабахийта беза вай корта бохабу маларан мелача харцахьа лелача, бахкаш тIа болча кагийча наха юкъе беча болха.

Балх бераш йовсарал баьнна леларашта хьокхам луш, шоашкара во хIама бIарга ца дойташ хургболаш кхетабе беза. Эттара дикагIa йола метод я саг во лелаш вилча, из болх беш волча коллективе цо даьр доллача тIайпара дIахабтари, коллектив цу хьокъехьа шой дош аларг. Из метод тахан хьахиннаш, дукха ха я цох кхычахьа пайда ийбу. Бакъда, тха районе кIезига пайсду из хьоаеш а цох шой кхетама балха практике боагIач тайпара пайдаэшаш а йола моттигаш. Дукха дехар де лийтар. Масала, «Назрановский» совхоза кулгалхошвара шоай болхлой, кагий нах Мальсагов Iалаудин, Халухоев Ахмад харцахь леларах милице шоашка дийтар пхьой сабраве дувцийхаш. Кхозза, диъзза хьахатийзде дийшар грнттоашни фабрика кулгалхошка доккха растрата хьача Аушева Хадишата гIулакх коллективе дувца яхаш.

Райисполкомо ца хадвам теркам тIаIоаттабе лаьрхIад цу лоархIамерча гIулакха. Укх тIеххьарча шерашка массехказа цун засе даненик дийцад из, гучабаьхаб бюрократизм лелаеш бола нах. Бехк баьккхаб доагIача тайпара из гIулакх вIаштIехьдаккхара оарцагIа ца йоалача суда, прокуратура, милице балхлоех а, юртсоветий исполкомий председателех а.

ХIанз вай республике массанахьа а юрташ вIашегI я етталуц зуламы, дIаяхача замах дисн во гIулакхаш вай вахар юкъера дIадаха яхаш соцамаш деча хана къаьстта айде беза зуламхоцаьара къовсам.

Х. ЕВЛОЕВ.
Наьсарерча райисполкома секретарь.

АКХАР БЕ ДОАХК ТОЛАМАШ

Укх тIеххьарча хана сиха лакхлуш йоагIa доахкагIара йоахкха шура Шоаьле района «Алтуринский» совхоза пхелагIча отделене шурий-товарни ферме. Iай йоаккхаш хиннечул шозза дукхагIа а дIаяьз хIар, денна ферма доахкагара йоаккха шура. Цу тайппара дика толамаш доахача хьинере даьхь лоалаш хьабсагIа специалисташ.

Мустиев Мовлад итт класс ньвхча чакхваьлачул тIехьагIa, дIаха вахара малагIча новкъ, вергве хоаш вацар. Къаьта белгалдаь хIама вацар. Даси-нанаси гаргарча нахеи - шо-шоашта нийсагIа, бакъахьа хетар дича лоаш дукха дехараш дора.

Цу хана Шелковской района Менжинске цIерагIча колхоза ветеринарни дор вар Мовлада воша Сапарби. Дукха хулар Мовлаш воша волча вахе. ХIаьта вошас беча балха еррига къайленаш йоазз гIертаи, цунца уйла йоалаш вар из. Цхьабакъда цкъий профессии езаяла хьийнадацар Мовлада — хIанз а яIаннацар кулха воший профессе еррига оагIомаш. Вешта цунна сенах йоазаргьяр уж, нагахь санна балхаца, хIаьта дешарна ювзаенн Мовлада вахарца вхьаккха а оагIув ца хилча. Школа дешардо ма оарий из цу хана.

Деша вагIача хана школа-вжкачул тIехьагIа ше дIахо хьоргболча наьхха дукха уйла ец вано Мовлаха. Цхьабакъда итт класс чакхъяьккхачул тIехьагIa из дош уйла е аааш хьалхашка эттар хIамигача сага. Ха дIа ца йохийташ къоастаде дезаш дар цкъа дош: дешо гIоргво е производстве гIоргва. Дукха уйла йир сихядарча дешархочо цу деша, юртбоалама техникума деша вахийна чIоагIо яле. ХIаьта из чIоагIo ча доккха новкъостал дир цунна таргарча наха а. «Дехке варгвийхьо, ветеринара товаал Iомае тIo хьайна. Сай долаш гIулакх ца хьона юртбоахама къахьегамхочун дар». Иштта хилар цох Наьсарерча юртбоахама техникума ветеринарни отделене студент. Итт класс яьккха хиларах, йоалхача программагIa сихха техникуме дийша ваьлар Мовлад. ХIанз болх беш ва.

— Аз дувцаргдо шоана айса кхаралешта гIулакх сона дукха хIана дезаденнад, — боах къонача специалиста. Хьанна хаш хьайба ламогаш хилча цун продуктивность лоьхлуига, дулх эшалу дулха кхоабераш, довзалне шура эшаш. ТIаккха фу хургда цамогаш хиннача хьайбана дарб дерал декагIа! Сона иштта хет-кх из. Сона бIаргагу айса беча балха хьаболла пайда, — ховладу Мовлада ший къамел.

— Дика бу шой йола къоначa специалиста. Керттердар да шой баха тIера из хилар. хIаьта опыт ха хIa ме йоаь Iоаргьа, дIа цох совхоза керттарча специалисташа.

Иштта я Договз Земфира а. Массела а сеннйц, дIаман хьисап долаш, хьайбай йоахдо ей я къона зоотехник. Атта да цунна болх бе. Сего шиэ балха юкъа кхоачамбоацар кийсдалийтача, кхы цу тайпа гIулакх дергдашаш шорттага, дег чу дуджаргдолаш дош але хох цуна. Цудухьа це овлачунга цхьатарра ладугIa къона а йоккха опыт йолча а хьайбаш лелаераша. Цхьа масел доладергда из, Мовлах техникуме деша вагIача хана торо дика хиер къьналача цун даьй-наьнех. ТIаккха цун хIамагIа йолча йишас, Падема, лаьрхIар ферме балха яха.

— Дика, балха тIера яр къона йоI, — йоах Земфирас. — Воаккхача безамца елар ма балхах. Цудухьа доаркалла болх белар оаха цунна. Цхьа кхъ вьлча тха новкъостална балхах дика лоархIийр из. ХIаьта балха тIера волча новкъостал де дог ма доагIaй.

Юкххьанна хада дар къонача йоIа. Доаркалла болх бе йоаленнача юкхьа кулгаш лаза а даьйцер. Ветта безар тиъо иттам бараш. Цхьаьщайолча хана бIаргех хий а довлар. Доахан хьаIаьмадалар. Цу ханна дог еккха тарлора йиш цей балхах. Цудухьа новкъостал ду, тьехар яз хаттаийтадзр Земфирас. ХIара бакъал йоах Пахама къонача зоотехника.

Хаддала тIаьхьаиан доаттаду зоотехника хьайбаш кхабара, йоаккхо ю доакъар тайп-тайпара хилийтара. Нагахь санна доахан даймах суданна дIайнйича е эрий тIаьннача цонашка дикьалела сарраhьа ловерна лу цари. Иштта бола вIаштIехьбаккхарах ферма гIулакхаш дика лел. хIаьта къахьегамхой а дог айдене бе.

Лакхача къахьегама толамаша наькъара Ленински юбилейна цу ферма доаркха Сайдуллаева Яхийта—ВЛКСМ-а 16-ча съезда делегат. Цо гIулакх деш тиъо етт ба. Царех хIарнеттрой цо йоаккха шура совхоза юкъера лаьрхIача йоаккхавачул тIех я — зийнальвуси 8—9 килограмм. ХIаьта цхьаьйолча доахкагара йоаккхар 12 килограммега а дIакхоач.

Яхийта хIанз тIагIертта къахьегаш а еррига группа продуктивность йаз а лакхъяеш. Цу гIулакха цо на деш хIама дитаи. Хадаза тIеимаш кул, из боацагIa болча доаркашш доаруга, цар «къайлехаш» йоаза гIерт.

Комсомолка болча къонача зоI Iоька айийаре дакъа лоаш ферма общественни вахаре а. Земфирай ца цхьана «Молния» яхе листок кийчъе, наха газеташ, журналаш, дей. ХIана ловзаIанча гIулакхах еннай Яхийта. Комсомоле яхара Падам кийчъеш я из Земфирас кулгал а деш эшаш йола литература дей цар, комсомольцашта хаиза дошдезнаш Iемаду.

Дика комсомолски группа вIашагIкхаьйттай вай юкъача ферме. ХIаьта ферма толамашка дохкаш дене а доах ю.

М. РАШИДОВ.

Бакъахьа яь ваIад

Тахан, 18 мае, дIагIара письмо кхьачад сога. Из из хьдний-лача 7 мае Наьсарен района ТIой-Юрта хиина событн ювцаш йола «Сердало» газета оагIув яр письмо чу. Цхьа дош ма тулдийтам IойиЙнаар аз дIаяхача замах юкедиса зуламе гIулакхаш дIададахара юрт гулъяларах йола материал. Сона а сона цхьан советски эскаре гIулакхе болча ноахчийн гIалгIайн кагийча наха а бойда кхаь хилар цунах.

ТIой - Юртара со хиларах аз доккхал ду вайнаьха къьвлача Iаьдалашта юкъерй цо эшар, зулам дар олаш а тIехьа дIадамхаа ала са юртахоша соцам берах, из дош къаьстта тха боккийна наха айдаь хиларах. Эхь да а да вай Советски Iаьдала 52 шу давнначa хана хьайбаш сайна ахна мехкарий нйбари уж бохнари, ахнанцa, руэкъанца дах бе йиш яц хIамигача сага йоIаш юкъерча безама.

Иштта доккха эхь да вай дерригача советски халкъо коммунизм гаргакхоачеш хьинара къахьегача хана цхьаннахьа балха а воашаш, айла юкъе лелар. Тха, кагирхой сай доаду чу наха. Цудухьа дер дайна лелачa зуламхоша къахетам бойцаш къовсам лелабе беза. Уж дукха хилар юрта, долча юрт оарцагIъялча дулургдола хIама да из.

Вай «кагирхой» вахар хоадара, наргIатдахара мехко дуаца айдаь доаш хьадлаца а инагара эша новкъостал да а декхарийла ва хIара хIамига саг, йоI. Халкъа пайда лургбар, вакъдаргдар мара хьалааргда вай къьнарча Iаьдалех. ТIахь-тIайоагIa тIахье мукъа хила еза дIаяхача замаь тIехьадисача гIулакхах.

Аз а соца цхьан вай Даьлемашар лорабеш латтача гIалгIайн ноахчийн къаман бIухоша а деттIарв къоабалъю укх шера 7 мае ТIой-Юрта балача наха сIоле юрешам.

ХIана тхоай оргIагIa оаза тхоай даьнте, воашопта, йижарашта, вежарашта тешам лу цар маьвара къахьегам, вахар лорадечи файле хила, тхоай даьй сий лоаьха лоаттаде.

М. А. ГИРИЕВ.
Эскара подразделене комсомольски организацие секретарь.

ДУГА—ПАЙДАНЕ КУЛЬТУРА

Укх тIеххьарча шерашка дуга кхедара боккха теркам тIабохийт вай республика боахамаша. ХIане воьлча ма мел бола культуре кхеара йоккха аьттув болаш да республика цхьанца йолча районий Iалама хьалаш. Царех я Гудермесски Шелковской районаш. Керттерча дакъе цу шин районе я дукхагIа хиннад дуга дIадув лаьтта. Иштта 1964-ча шера дена 1969-ча шерига кхачвлац йолча дана 1,1 эзар гектарагара къ эзар гектарагIа кхачвлаца шерденнад дуга дIадуп лаьтта. Вай республика бохамашта юкъе халдакев дуги дIадуш дола боахамаш да Гудермеса района «Гудермесский», «Степной» совхозаш «Октябрa 40 шу» колхоз, Шелковской района «Красный пахарь», «Коминтерн» яха, Ленина цIерагIa колхозаш «Терский» совхоз. Уж боахамаш шьарача ареншка деда. Цу эзно дIалови 530 эзар гектар лаьтта, хIаьта цох 410 эзар гектар лоха продуктивность йола даьгIечаш я. Цудухьа боххача лоархIаме да царех дукхагIа йола даьгIешаш дуге, доахъара культураш дIаера комсаш дIайогIара ахав. Метеорологически хьалаш аьттув болаш, йIовхал шорттен йолаш долча хьалашки уж культураш дика кьа а хурга, хIаьта уж кхеча боахамашта боккха пайда а барга.

Хьожаргда вай дуга кхедара кхьацадолча боахамаша лостам баьчул тIехьагIa кердача специализацега хьежжа цар экономика мишта чIоагIъеннай, нердачох баьнна пайда миштаб, хIаьта керда лостам бара кикь миштаб я. Масала, хьажаргах вай Шелковской района «Красный пахарь» колхоз. Ялата культураш кхеурах колхоза хинна пайда ·ухх тIаххьарча ворхI шера 288 эзарнегара 998,7 эзар сомага кхачлаца айденнаб. Цу дакъе дуге кхедарах хинна доход 618 эзар сом я. Колхоза еррига товарни продукцех ялата культурай дакъа цу юкъе кхойттанегара 22,1 процентага кхачлаца дукхагIа хиннад. Из вIаштIехьдаьнниах ялата культураш дукхагIа хьувьаара нийсса, дуга кхеде доладарах а. Цкъа дIайийча дукхача шерашка тIаьвала баьцаш дуга кхедеча совбоаротамка дIаерах колхоза йиш хиннай е 250 тонн дулх, е 1,94 эзар тонн шура, е 27 тонн тха дакхна торо хилъаьа йола 5,5 эзар тонн люцерновя дика йол яккха. Шеьарча арен зоно дуга ца кхедеш, хIаьта цу лаьгъеха лостам баьч йолча колхозий экономика эргаш хилара къаьста хьахькха, растениеводства товарни продукци, цу-ца дуаледенна, хьайбай продукции дукха а лакхагIa дуга кхеде колхозашка хилар.

Наурский района «Терский» совхозе цхьа бIаь гектара тIа мара дец дуга. Совхоза оахам ду лаьтташ дукха хиларга дилача ходдаена дац из. Дале а дуге кхедарах хьабовла пайда, боккха бене а, холуш ба. Дуга дIале доладьча кхаь шера ялата культурай еррига йоккха продукци 267 эзар сомагара 399 эзарнега кхачьай. Цу тайппара дукхагIа хиннай совхоза йоаккхаш йола хьайбайн растениеводствак товарик продукце а.

Маьлара, дуга кхедеча районех а Гудермесски район а. Из районе чуйоагIa притеречни зоне. Кхыча зонашта юкъе эттара хIамагIeн, хIаьта дуга дIадерга дилача эттара йоккхагIeн йола зона я из. Деррагача 150 эзар гектар хулача лаьттех 103,4 эзар гектар аахамаша дIаласа дa. Цу дакъе 2,4 эзар гектара тIa дуга дув.

Дуга дIаде районе доладьрах из болх беш йолча совхозийн колхозийн лостам хувцабала бела бенаб. Цунга хьежжа хьахилар керда лостам бола боахам — дуга кхедеш йола «Степной» совхоз. Дуга дIадуш долча боахама чура специализаци ярах вIаштIехьерда лостам бола хьоьлаш, бригадаш, отделенеш. Притеречни зонерча дуга дуаш долча боахамий кердача лостамех ма ддарра ховргда вайна, масала, «Гудермесский» совхоза товарни продукце дукхалаш структурагах хьежача. Ялата культурай товарни продукци 2,5-за дукхагIa хиннай дуга кхедара чотах. ХIаьта ялата культурай товарни продукци боарам совхозе йоккхача еррига продукце дакъе 11,1 процентагара 19,1 процентага кхачаа лакхбенаб. Цунга хьежжа лохбеннаб шекара саелаш баьцадаарийн удельни боарам.

Аьлеи цкъа дIайийче дукхача шерашка тIаювлача баьцийн чотах доакъара база чIоагIъярах совхозе йиш хиннай хьайбай боахама товарни продукци дукха лайкхе: шура 35 эзар сома, бежана дулх —39 эзар сома, дIахо а. Совхозе 4 эзар гектар лаьтта да. Цох кхо бIаь гектара тIа мара дац дуга. Дале а хьайбай а растениеводства а продукташ дукхагIа яхара иштта доккха новкъостал хиннад цох.

Дуга дукхагIa кхедара чотах совхоза торо хул дIалоаш йола баьцаш дукхагIа кхее. Цудухьа айхха буззам эттаб дуга кхедараш хьайбаш лeладарва юкъе. ДIаювш йолча баьцаша торо ма хулийтай доакъара база тешшамe чIоагIъе. ХIаьта органически удобренеша торо хулийт дуга дукха дикагIа хьувкъаде.

Дукха ха ю Гудермеса района «Октябрь 40 шу» колхозе дуга кхеде доладаь я. Из культура кхее йолайча дена дикка лакхъеннай лаьттах пайда эцара интенсивность, растениеводства продукци. Дуга кхеде доладича дена растениеводства еррига продукци 450 эзар сомагара цкъа миллион сомага кхачъала дукхагIа хиннай, хIаьта товарни продукци — 327 эзар сомагара 920 эзар сомага кхачвалца. Цу дакъе дуга кхедарах боахама хинна ахча 180 эзар сом да. Вож аъча дуга кхедача совбоаротанна кхесча культурай дакъа кхоач.

1964-ча шера притеречни зона «Степной» совхоз вIашагIъэлай. ВIашагIъелача шоллагIча шеро совхозе еррига яьккха растениеводстве продукци 1,22 миллион сома мехка яр, цу дакъе дуга — 1,19 миллион сома мехка. ХIаьта дIадаьнча шера 1,96 миллион сомага кхачвлаца лакхъелар из цифра. Дукхьал диъ шера йолча юкъа дуга еррига продукци яккхара цифра 788 эзарнега кхачвалле лакхъеннай совхозе, хIаьта товарни продукци хьеккхара — 579 эзарнега кхачвалца.

Цу цифраша хьахьокх совхозе керттерча дакъе цхьа тайпа культура мара кхееш ца хилар. ХIаьта цох хулаш дола ю довзаш дакхы дукха ца эшаш. Цу хьекъехьа дукхха доккхий лекхарешлатт совхоза кулгалхошта хьалхашка. Дуга кхедара аьттув болаш йола культураш: цкъа дIайийча дукхача шера тIаювла баьцаш, горох, цу тайппара кхыйола культураш кхеета вIаштIехьдакка деза совхоза специалистий.

Дуга кхедеча боахамий йоккхий торонаш я цу культурах хулача пайда чотах экономика дукха чIоагIъе. Дош латт боахамий кулгалхоша, специалисташа Iилманна карагIдаьнна кердаараши хьалха лаьтта опыта балха юкъе а кхухьаш производство вIаштIехьъинхарах.

С. ПЕРЕГОН,
«Югпроводхоза» института агроэкономическя группа кулгалхо.

Пхьакалта дилача Азербайджане шоллагIa город я. Кировабад.
СУРТА ТIА: В. И. Ленина цIерагIa майда тIа.
ТАСС фотохроника.
И. Ненатьева сурт.

ЗУЛАМЕРА IАЬДАЛАШ ЭШАЦ НАХА

СУНЖЕНСКИ РАЙОНА ПЕРВОМАЙСКИ ЯХАЧА ЮРТА ХИННАЧА СХОДЕРА

Первомайски боккхача майда тIа укх дIадахача кIаьраска дийнахь гулбеннараш, массел нах цIаккха вIашагIкхийта хургбац Эса чIожe. Цига бар Первомайскера, Мужечара, Оалкамара, ДаьттагIара нах. Вай республике массийолча юрташка дувцаш хола дIаяхача замах зуламера гIулакхаш цIендаь дIададахара дош къоаттаде бакъхибер уж.

«Къьнарча» замах юкедиса, кайнаха доккхий зуламаш деш дола гIулакхаш юкъера» дIададахарах» доклад ю Первомайский юрта Совета председателя Гандалоев Iаьсхина.

Докладчика дув, хьаьхе дIаяхача хана мел дала хиннад Эса цIожах баьхача наьха вахар, ма йоазиа наргIето синий укхазарах нах Советски Iаьдало.

— Граждански тIом хиначе шерашка, — йоах докладчика,— вай юрташка хиннав Сийлаьвоккхача Ленина вайта. Къулбехьерча Россе Чрезвычайни комиссар Серго Орджоникидзе. Вай лоамашкарча готтара наиссаш тIа гIолла лийннаш из гIалгIай партизански отрядаш вIашагIйоххаш. ГIалгIашта боарам боацаш дукха везаш хиннав Серго, цунах тешаш хиннаб. Орджоникидзе цIи, цун гIулакх цIаккха а дицлургдац вайнаха. 30 шу соагIа эз я мужеча С. Орджоникидзе музей хьайийла, цун цIерагIa а Эса чIожах мел йла юрташ вIашагIтохаш йола моттигера колхозаш.

Советски Iаьдал латтача шерашка оалан тIара хувцаденнад вай юрташкара вахар. Первомайске я юкъера цаIи, шиъ бархI шерарен школаш, санаторно-лесной школа, больница, клуб, библиотека, слюдяной цеха филиал. ХIара цIагIa электричество, радио я. Иштта да хьал кхыча юрташка а.

Дукхача наха боаеш ба вай дикагIa бола болхлой. Уж ба Ерригсоюзни колхозхой кхоалагIча съезда делегат Баиев Бахьуддин, доаркаш: Оздоева Хамсат, Гороева Эсет, Чаниева Лида, хьайбаш лелаеш Далаков Абукар, дехархо Албакова Лемка, кхы дукха бараш. Цар шоай хьинарерча, хьаьналча къахьегамца совдоах района толамаш.

Бакъда, йоах докладчика, уж дерригa а дика хIамаш кхы а дикагIа хургдар, нагахь санна вайна дукхале еш дола, вай вахар нирчадовлакхаш дола зуламе гIулакхаш вайна юкъе децаре. Уж зене гIулакхаш махулла сихагIa юкъера дIадахаро беррига вил тIабахийта беза вай. Уж дIадахара дукхьал болча нахаца лира къовсам лоаттаб беза вай.

МалагIа зуламе гIулакхаш да уж наха кIорадаь, совдаьнниараш? Уж да пхьенаш лелага ахча я кхы рузкъа а телаш цхьенаш дуттагa, леладе бовзо йовшашехьа тераш лелалидеш корта бохабу маларaш а мелаш зуламаш делга, зулам даь бола нах къайла а кхухьаш уж де доагIача тIаIазара кIалхара бовхалга; йийлача йоIах урдув ийделга, дика-во хиннача жен доазаи а кхувлаш гаргара болаш а боацаш а дукха нах вIашагIбеттадга.

Сага боагIаш-йолаш йола моттигашна саькъердамe хила еза. Цига хила деза лоазареш, доккхаш пандар, халхар хила деза, цига дукхагIа дакъе юкъеоааш кагирхой а бовш. Хьалха гIалгIашш цу даьгье леладаь хоза гIулакхаш юкъметтаоттаде деза, советски традицеш дIашеIдарам юкъедоаладе деза.

Иштта дIадаккха деза мезарIа мехкарий удабелга, йIамига бодлама уж маьре ухийталга, дукха истий кхувалга, общественни а пачхалкъалкхел а рузкъаш а деккъадеш къоалаш делга.

ЧIоагIде деза массене а кховшадергдолаш хьалагIa регистраци лаьчул гIехьагIa мара йоI маьре ца йохийталга. ДIадакха деза маьре йодачо мехарцIашта доккхий, беча наьха соагIатош кхуьналга, дIоденнача соагIаташта дукьал юха хIамене телилга, найна чотах яхаш доккхий зенеш а деш нах вIашегIбеттилга.

ХIара дакъ-нанаси къахьегара тIара долаш, Даьлe вааргйолаш хьалхеде деза шой бераш, деша даха ха йола бер деша ца ухийтаи дита докъо ца цхьанне а.

Общественни пайдене балхаца декъа лоацаш хила деза хIаравар. Во гIулакх ла цхьаболла нах хьаьнела къахьега ца тугаш, общественни а пачхальалкхаи фуьнках баха гIерташ вайна юкъе хилар.

Хоаш да, йоах докладчика, уж деррига зуламера гIулакхаш вайни юкъера цаццa дIадаргдоацилга. Массана дукьал а вайна, хаддашa карга дукьал къовсам а лоаттабеш ховдаме деза цар. Из гIулакх чакхдаккха вайна, могаргда, нагахь санна из гIулакх вай массане хьабе а деле леладой.

Доклад чакхъяьнначул тIехьагIа къамьал деш хиннача пенсионера Хасиев Саьита аьлар,— вай укхазе дувцаш дола зуламе, зене гIулакхаш доккха Iазап санна вайна тIаIатташ да. — ДIадахь могаргдий вайна уж юкъера? Могаргда, нагахь санна вай цхьа барт а хуле, вьннача дош а хуле.

Юкъерча школа завуча Дзейтов Маншарипа дийцар цхьаболча дешаа-ноаноша бераша ца дешийташ, хIаьта деша дагIача берашка ца хьожаш хиларах. Цу тайпарча даьша-ноаноша йоккха зе ду шоай тIехьена, хIаьта общественна пачхальалкхеена коммунизме керда саг хьалкхоара дукьале а ю. Цу тайпарча наха дукьали хила еза еррига общественность.

Урдош айделга, вишагIа мехкарий маьре кхувалгa во гIулакх да, ххалейца дог доладеш хIамада. Из гIулакх цIендаь дIадаккха деза. ЙоI маьре ихар хила деза вIашин юкъе безам а болаш, саг яр-ахар сакъердаме, безаме долаш чакхдаккха деза. Иштта кIезига гIулакх, юкъе халахетараш деш хIама да дIалильча соагIатах юха хIамаш телилга. Ужаш а кхыдолаш а зене наха соадьнна гIулакхаш дитe, дIадаха эшна ахьайна деза вай беррыгача нахага. Вайтахьа да Советски Iаьдал, законаш. Во дар дьвр, зулам дьвраш ше ма варра хьегуча а воаккхаш ца Iаьдалга дIавала деза вай. Вай лазар вай воаш дIадаккхаделда.

ЧIоагIа теркам беш а хоазаш болаш а дийцар зуламера, зенера хIамаш слюдяной цеха филиала начальника Бембулатова Кайпас.

— Дукьа истий кхувлар, — йоах Кайпас, цул йорах хIама мичад. Шийла йолча доIаш ма дой маьра из, бакъда беррига дезала дог дохе а деш ше ма долга дага дагIан. Иштта эхь доацаш я хьатIайоагIар а. Цунах гарва во гIулакх да мехкарий нах удабеш маьра кхувлар. Вайна массанна дага ма доагIий сонга къонача хьехархочва Гайтуаева Любайна из йодамьло цхьакхий хьасене тIоаттадьвр. Цунна доагIар хилар цо дезча зуламех хIама даьна суд тоькхиш вовз из.

8100 сом эз хилар са даь вешай воIa Хашиев Бахьаудина цо сагIа йовлаеш, хIаьта хIана а ма декхар дIатекха ца вовлаш хьув из. Вай даме хургдий иштта дуллаш пола керда вахар. Доккхий зуламаш харцахьарча наьнъ тIа вьнна сагI хьайда а кхухьаш из ше ма варра дагуча ца воаккхаш боли нах дезаш a.

— ДукхагIча даьше юрта бохабу малар меларча ду деш дола зуламаш, йоах колхозхочо Пугоева Хаваззе. Вайнаха массеза эхь долаш лоархIача цу гIулакха дукьал лара къовсам лоаттабе беза, иштта дукьал хила деза моллагIa зулам мел даьчоа а.

— Бакълув укхаза къамаьлдараш,— йоах леспромхоза болхлочо Коргоев БеIадаьа. Къуна новкъостал даь сег — пхьагарра лорхIа эза, царна пхьатарра тоIазар де деза.

Иштта сходе къамаьлаш дир Мужечарча шовйи цеха начальникa Албаков Ахьмада, С. Орджоникидзе музея директора Харсиев Элмарзас, колхозхочо... Хашиев Акпа, милице Первомайски отделене начальника Медов Амхбоада, Сунженски райисполкома председатела Цицев Султана. Цар массане чIоагIа могадир юрта базача нахa юкъера къайна зуламе гIулакхаш дIадахар, нарна дувцадена мелдола ца эшираш дуттилга, дIаьтта иштта уж малагIча тайпара дIадаьхача бакъахьа да вьна наьнъаш а белгалдир.

Схода балха юкъе дакъа лецир Ноахч-ГIалгIай Лакхьалерча Совета Президиума председатела ноа. Алмазова И. А.

Схода массана рьвла а волаш дийнача дешах соцам тIайийр. Из соцам нийса кхоачашбара тIахьожим лоаттабергбола Первомайскерчеи, Мужечарий, ДаьттагIа юрта советашка чуйоагIаш йола комиссеш а чIоагIйир.

С. СУЛТАНОВ.

Доазол дехьара

ДРВ КЪАМАН СОБРАНЕ СЕССЕ ЗАЯВЛЕНИ

ХАНОЙ, 9 июнь. (ТАСС). ВIашагIкхийттача Штатий правительства, «машар лехь», «тIом соцабергба» яхаш дуьнаш забарш а долаш, ма дарра аьлча тIом бIаьрзболийт. Париже йиъналхьара вIашагIкхийттача совещанена вукъ бекха гIерт из, марионеточни эскар кийчду цо, сайгонски администраци хьалхьоьц, «барта бигара» программа шерлю, хIаьта из бахьан долош хIара дешна Къулбехьен Вьетнамерчу вай дай-мехкахошта дукхьала акха зуламаш ду. Йолх 1-чу июнера дено 5-чу июне кхачалла хиначу ДРВ Къаман собране 6-чу сессе тIайикъча заявлене тIа.

Вьетнамен Лаосен шоаш чIоаргIа йишачул тIехьагIа, йоах ВИА агентства хьакхайкхаьча заявлене тIа, США империалисташа шоай бIун сайгонски марионеточки бIун Камбодже чулалла бахайтаб цу мехка лоIам, машар, нейтралитет дIаяккхар, цукъ керда тайпа колоник США тIема базен яр, хIаьта цитта вай даймехкахоша лоаттабу дукхьален тIом лаьгIбар а дIаеъластабар а, шоай «вьетнамизаце» программа кIалхаръяккхар дукхьа.

Геттара дика гуш да, США империалистаьа», Никсона доктрина» оалаш яр чакх а йоахаш, Къулба – Малхбоален Азерча американски глобальни стратеге дерхIараш кхоачашде оарцагIъяьнача неоколониализма новкъосталца Вьетнама, Камбоджа, Лаоса халкъаш лоалла оттаде дагахь вьетнамцаш вьетнамцашта дукхьала, индокитайцаш индокитайцашта дукхьала, азиаташ азиатаща дукхьала боахаш хилар.

Социализм хьалъеш доаллача Къилбаседен Вьетнама халкъо, белгалдоаккх заявлене тIа, доккхий толамаш даьхад печчахьалкхен плаваш кхоачашъеча, тIа-тIа дукхагIа чIоагIъю шоай экономически обороннии потенциал. США империалистий моллагIа авантюристски гIулакхаш юкъагIдаха а фронта мел эшар Iалашде а лаьрхIа да из.

Индокитая халкъий конференце, белгалдоаккх заявлене тIа, хьаьеххар, 50 миллион хIаьа бац аьнна бола индокитайцаш США империалистий цар хуллаш эша а баь хетало якхалце йолча хана юха на довлаш къовсам лоаттабе лаьрхIа хилар.

ДРВ Къаман собранен ДРВ правительствам бокъонца бакъду, вьетнамски проблема къонстаергйолаш дола юкъмоттигера дош США-с шай агрессии тIом соцабараш, американски бIу а сателитий бIу а Къулбехьен Вьетнамера шенбаь сихха, кхы цхьаккха бахьанаш а ца уттадеш Iоьарабаккхарах, шоай гIулакхаш вьетнамцашка кхы эрахьара юкъегIортнлга доацаш шоашка къоастадайта царна торо яларах латташ хилар.

Вьетнамски халкъа цIерагIа ДРВ Къаман собране дег тIара баркал оал вежарашка долча социалистически мехкий, шоай лоIамеча мехкий къаман собранешта, правительствашта, деррига дуьнен тIарча халкъашта вьетнамски халкъан Индокитая халкъашен лоаттабеча дукхьален тIемада цар дика уйла хиларах, оагIув хьоллоацаш новкъостал деш уж хилар бахьан долаш.

ДРВ Къаман собране деррига вьетнамски халкъ а цун гераштара низаш а тIахьех, шоай ваьоагIо чIоагIъяра, американски агрессораш цар марионеткаш бокъонца болабар, къулбехье мукъаяккхар, къилбаседе лоаяр дукхьа дIахо а тIегIерта дукхьален тIом лоаттабара, машар тIа гIолла мокк вIашагIтохар имаъ лелабара, Азек деррига дуьнен тIен кортамукъала, паргIато, машар хилийтар дукхьа американски империалисташтен цар агентуранен дукхьала вежарашка долча кхмерски лаосски халкъаша лоаттабу къовсам хьалладар дукхьа де тарлуш мел дола хIама дера.

Камбоджера хьал

НЬЮ-ЙОРК, 9 июнь. (ТАСС). Американски информационни агентсташи газеташи хоам бу гIорьаьннача архитектуран вискибла — къаьнарча камбоджийски столицана Ангкорана гоннахьа хеддаш беш тIом хиларах, Ассошиэйтед Пресс яхача агентства хоам бу, Пномпенера къилбаседамалхбузехьа 140 километр улла Свейриен яхача провинциальни центр дIалаьцача камбоджийски кортамукъален низаша из район дIахо а шоай бе лаьцаш. Сиемреапн Пномпени вIашагIтухаш лаьтташ долча автомобильни никъ массехдзазьара ховьабаьб. Сиемреапа районе горзешцарча патриотически низаше шоай дола кьаст «наступление» ухх тIехьарча хана эгзара чIоагIагIен эгзара шерагIен» деррхI Ассошиэйтед Пресс яхача агентства.

ЮПИ агентства беча хоамагIа, тIом латт кшта Сианески залива йисте уллача город Кампота районе а. Цу агентства хоам бу, камбоджийски столице вIашке деш доа а да, лаьхаш гранаташ а я яхаш.

Телеграфни агентствашен газеташен деча коммех гуш да, камбоджийски халкъа патриотически низаша тоъал бокъхача мехка территоре тIа, американо-сайгонски интервентий бIуна етташ хIамаш а йолаш, хIана гIулакхаш кьийсира чакхдаьхаь хилар.

Камбоджерча тIеме авантюрана тIа-тIа дукхагIа Къулба-Малхбоален Азерчий цхьоагIонхой юкъерчий гIерт Вашингтон. Ассошиэйтед Пресс яхача агентствана хетачох, Камбодже бахийта лаьрхIа таиландски бIу сихагIа бохийталга дергхолаш да.

Агентства бакъдечох, эттара хьалхарча таиландски тIема контингентага Камбодже тIом дIабоглабе йиш хургьа массехк ди а даледехьа.

Таиландски гIозарий тIема далал урсттадера ший массезарча тактика пайда эц Вашингтоно. Деча хоамагIа, таиландски бIу Камбодже бахийтарах луча «совгIата» хьисапе керда долларош субсидеш лургьа аьнна Бангкоке дош деннад США-с.

«НЬЮ-Йорк таймсо» белгалдоаккхачох, сенате тоххам баьчул тIемагIа гучаьлинад, таиландски Iаьдалоша Къулбехьен Вьетнама низаш яхийтарах ухх массехк шера США-с Таиланда хIара шера 50 миллион доллар тийнна хилар. ХIана дукха совгIа-ищашагIа боелаш язал мах лургба аьнна дош деннад Вашингтоно Камбодже таиландски подразделенеш яхийтарах а.

АРГЕНТИНЕ ХИННА ПЕРЕВОРОТ

НЬЮ-ЙОРК, 9 июнь. (ТАСС). Буэнос-Айресера ЮПИ агентство беча хоамагIа, Аргентине переворот хиннай. Кхаь тайпарча гервашцарча низий командующеша президент Хуан Карлос Онганию тIера кхесса дIа а вехийта, Iаьдал шоай бе делладь. Кепатахь араьяккхача коммюнике тIа йоах, ухх гергарча итт дийнахь мехка керда президент оттаверги.

ЧIоагIа йоакхо ю КНДР-е берий. Халкъа Iаьдал латтача шерашка мехка хьалъьяй зварцш берий бешамаш, ясли, керда школаш.

СУРТА ТIА: «Чжояк» («Iуйрийнара малх») яхача юртбоахама кооператива ахархой береш берий беша ловзараш дича майда тIа.

В. Соболева сурт.
ТАСС фотохроника.

СУЭЦЕ ГIОЛЛА ЙОДА ФРОНТ

1967 шера июне, Iарбий мехкашта дукхьалара Израиля агрессе йолаенначa хана, Каире вар со. Дика дагайоагIа сона цу денощкара египетски столица. Цига йаха вах берригаш а хIенабьиэабацар аьнна улицашка арабаьнабар. Дукха гулбенна вах латтар громкоговорителашта хьалхашка. Патрулеш. Добровольций группаш. Шоай гIулакха лелаш бола вах. Берригаш а машинашта тIаудар, цхьа пропускаш яр дIаехаш, дIа-юха ца ухийташ наькъаш дIакъувлар. Шеной пенех, балконех, бIоагIаех хьалайтта доаххар агрессора вий кхайкнеш хедаь бIаьш кIай гаташ.

Боад къовлабеча хIама бIарга ца гуш баьде хулар городе. Миччахьа а цIк гучаьлча, кхьметтел цIлеторг лотаь бIаргтайча а, хьысоцел юхе гIолла тIехбувлараш цIогIар деттар. Цхьа сигналра кхерам боагIа яхаш вари доахаш, тIаккха из юха дужалеш сиренаш увгIар. Цхьаннахьа, лаккехьа хаддаиза делкаш зенитни снарядаш яр. ХIара IуйрийнаIаламаьте дукха гаргаш корайоагIар тхона тхоий корреспондентски пункта балконе тIара. Радио чу гIолла фронтера хаддаиза хоамаш дора, ашараш лекхар, илли доахар...

Июнера тIом михита хиннаб дIадалаче укх кхаь шера дийна а дукхIадаьяна а дальнкал. Тхо, журналисташ, дукхаза а кхийдад укказа дукхагIча хана фронт оалаш йола хов сеца лини хIанз маккйоалача моттигашка.

Бакъда, тIом соцабаьб, хIаьта а машар хиланца ба. Израилах шоаш яхар деш дойа гера а даьхьуэзача, империалистически мизаша доаша гIеттадар дукхьа цIур кийбехк. Цхьабакъда, керттерар вIаштIехьдаьнкадац цар: ОАР-ерен Сиререн прогрессивни режимаш дIанка, Iарбий къаман - кортамукъален болам бохаба.

ХIанз Малхбузехьа кIирдаь дуьц Тель-Авив «машар безаш я» яхаш. Цхьабакъда, факташа дувлар кхмдар да. Июньски агресси вIалла йола а ялалехьа хила вийвар са Газа секторе. Палестински беженций лагере хилар со, ООН вихалашия къамаьл деш а хилар, кхьметтел оновски джипапо хьалхашка гIолла тIех а вальар со дехьа оагIорахьа довл деш израильтянаш а болаш кхаь мутIерагIа техача кIарцхал долча цьшксаьргашта, Сона бIаргагуш ма доажадеш хина Iу ший жеца на хоаш дехьа вальар цу довзоиах. ТIаккха фу хилар? Цу сахьате топ юила лаьлар дехьа оагIорахьара. Со Омар Мухтар улицагIа Газа центральни наькъа тIа гIолла хьал-Iо ухаш лелар. ХIанз фуд цига? Дукха хе йоацаш цигара венача палестински партизаний вихало дийцар израильски гIаьрахоша цахаддаш вела низаша зуламаш деш хиларах. Набяхта чу а бехка ираз дайна боккхача бIаьш цахага етташ билла бахь. Iарбий бахьа бIаьш квартал-ш бульдозераш тIа а лекхаш IошаръIо. Памятникаш кIалахдаь дIадахьад. Омар Мухтар улица шо массехк меттера дIакъайла а храдаь а я.

Из тайпа кIарча сурт дийцар Синайски арене гIолла яьнна лелача племенай шейхаша а. Цавех цхьабараш къайлагIа Каире баьхка бар израильтянаша даь зуламаш гатвара дунен чалкъашта юкъерча комиссене хьалхашка лоакъам бе. Арениа лелараш, луша а луваш, низаш ну: партизанаш лех царна юкъера. Цирка хийн кхачен лиц, нах бахача моттигашта тIабиктац.

Цу тайпара да «израильски машар безар».

Суэцки канала зоне бокъонца йола фронт латт. Сона бIаргадайра дохадаь, кIоагаш доахаш ьахка, доассаденна Суэц. Цунна дала гIолла машинаца а кхьметтел гIаш а практически дIарахка йиш йолаш дац. Долла хIама йоккхийча топий юкъигаш тIалаьца а снайпераша бIарге лаьца а да. ТхьайсадкIай бос бола Суэцки канал. Е кеча а, е лодка а дац. Берда йистаца гIолла йIоахалашха яхха траншеяш. кIезиге артиллерийски позицеш я. Юхасовцаьхий предприятеш. болх беш бац Суэцера. Каире бода машининкъ. Часовойш, патрулеш, блиндажаш, зенбоаха пунктагш хатта я хIанз цу городе «хозяленаш».

Кхы цул кIезигагIа кIарча доахаш сурт бIаргаго йиш я цхьаь хана «зIамига Парижа аьле цIа йоаккхаш хиннача Исмаиле а Суэцки канала дIоаххала ядача кхыча городашкен нах бахача моттигашкен. Израильски артиллере йоккхий топаш, фегара бомбеш чуйтт царна цахаддаш.

Цхьабакъда, тель-авивски «миротворцашта» цунах а кхоачам хетац. Къуй санна, таIазарах кхераш, ОАР-а кIоарггача районашка кхача гIерт уж. Севдухьа? Кхерабе е корзагIбаха? Абу-Забалерча завода, Бахр эль-Бакрерча школана, кхычар маьршача объекташта аххачи тайпара бомбаш чуеттар израильски экстремистийн цар дегаш урауттадерийн низ хьахьоккхилга а доацаш цар мелал лаьхьоккхилга да.

Кхо шу хьалхагIа шоай тIема толамех доккхал дора цар. ХIанз, эргадьха товдаьи чIоагIденнен дола египетски герзацара цIвашш наьха санна хIамаш юхаетта аьннача хана шоай садаз болабенбаб агрессораш, терро йолашагIа хила баьннаб.

Кхаь шера дукха хий Iодахад Нила чу гIолла. Дукха ха йоацаш цхьа эскара цакъа латтача зенитни расчета салташна къамаьл хилар са. Перерыв хьакхайкийр. Кескаш тоххаш, баьшара комбинезонаш юхаш, кач ядаш автоматаш йолаш бола кагий нах бруствера тIа IолохбеIар. Цхьенне гIаьла логийр. Шиъ ботинкаш Iо а яха, ламаз деш вар. Сога йист хилар зениткаш юзар, лаккача дегIара, шера белижаш йолаш вола Мухамед Осман яха зIамига саг. Даманура бах пун дезал. Революци йлалехьа бIаьхийча нах чуллгаш хиннаб берригаш а. ХIанз лаьтта деннад царна. Вежрийи йижарийн цешаш ба. ХIаьта шера йола промышлени школа йисте а яьхха, эскаре вахкхаьа.

— Снарядашцара болх кастахьа бе безаш хуаий? хеттар аз цуьга.

— Каст-каста бе безаш хуаий.

— Кхераш шоа?

— Кхераш. Даьвнзатаро. ТаIазар ца тулаш кIалдарагарвеш моастагIа.

Цига хьегIаэттача моральни ориентаце управленерча эксара дийцар. Мухаммеда гIулакх шоа йола расчет дикагIчарех цаI я яхаш. Дукха ха йоацаш, моастагIчун самолеташ тIахьайзача хана, денал доалаш майрен уж юкхтохарах белгалъяьккхай. Цу тайпара расчеташ дукха яйра тхона бIуна. Египетски эскара доаьюшка баха мукъа беннабар советски журналисташта. Тешаме ала йиш йолаш да, салтийн эсарашц бIубенна хилар.

Боккха болх баьб тыле а. Граждански оборона комитеташ вIашагIйохкар, добровольцаш тIахьехар, граждански оборона отрядашка тренировкаш яр. массе метте фен лакхъилар — цу доллача хIамашц тешал ду низаршка агресси бахьан долаш кхина хIамаш зIадахара ОАР-е корта болаш дола гIулакхаш чакхдоахаш хилара.

«Чухьара фронт» чIоагIъяро торо хулийт израильски экстремисташа тIа-тIа низ болашагIа хIамаш етта. Ялх седкъа бола сторожникаш хIанз лелац таIазар ца хулаш пирамидай мехка сигала. ХIанз каст-каста лаьттах етталу зенитни расчеташа е египетски легчикаша чуухийта Америке хьаь «Фантомашк»! «Скайхокашк». ТIа-тIа дукхагIа хул Суэцки канала малхбоалехьарча йистаца, египетски бIун отрядаша, хид дехьа а ювлаш, еш йола операцеш.

ДIалаьцача территоре тIарча агрессорий когашта кIалхара лаьтта доаг. Каире волаш «Аль-Фатх» яхача палестински организаце вихало дийцар сона партизанаша бетта бIаь а кхы совгIа а операцеш ю, моастагIчо дикка зе деш етташ кIамаш а йолаш, яхаш. Городашка демонстрацеш хул, оккупантий предписаниеш кхоачашъе тигац дIалаьца Iарбий территоре тIа еча дукхьален корта болаш йола формаш.

Цу дьялашка хIилла лелае гIерт Израили из хьалхьеш бола империалисташ. Кхьыннахьа гIола Iех уж цхьа фуеххлаьча «советски юкъегIортара» дьакъехьа. ООН-ага лелиъ уж, хIаьта шоаш 1967 шера ноябре тIаийна дIадаьццача Iарбий территоре тIара агрессора бIу арабоаккхилга дIалехаш йола Кхерамлен Совета резолюци кхоачашъе тугаш бац.

...Ахкие массаза а IIейхо хул Каире. Укх денощна ртутий такнгг Iиийе 48 градусага кхоачаш яйленнадар. Фона кIезигагIа кхоахкейкаш цу районе политически атмосфера. Кхо шу дIадахьнаь Тель-Авива агресси йоаепнад. Цу юкъа ОАР-а правительства цкъа дIакхайкаьа Iкйнахн ООН-а резолюци дерзе а лаьца дов политически никъаш кхоастаде ше кийча хилар. Из гIулакх кхоачашдара де тарлуш мел дола хIама де кийча да египетски халкъ.

Каир.

А. ЕГОРИН,
АПН соб. корр.

«ОТЕЛЛО»

ХЬАШИЙ ГАСТРОЛЕШ

Шоашта карагIдаьнна творчески кIамаш гойташ ба вай эггара хьалхара гастрольни хьаьший — Калужски драматически театр. Бозам тIеоаеш дукха хIамаш да кулуживий творчестве.

Театро майрра хьалхабоах артистех бола кагирхой. Масала, эггара халагIа йола Отелло роль ловзае дIеннай къоначаа артиста А. Власоваа. Из ва «Сона бIаргабайна нах» яхача спектакле эксара Громова керттера роль ловзар а. Театра кулгалхой вIашгIехьдаьнад къоначен доаккхийчи ноахалех бола артистах вIашагIа а тоха цхьа ансамбль а, хIаьта керттарча дакъе из вергIадьннар театра режиссер Латвийски ССР искусствай заслуженни деятель В. М. Каплин ва.

Театро, ший гастролеш «Отелло» яхача Шекспира трагедица дIайолайир.

«Отелло» трагеди таккха а тIехьа нах цецбоа уйлан кIоаргаце, характерий шорагца, безамаш кхоахададарца, лоаццалча, тамашийна бIаьхийча дешай маIана кIоаргалга дикилара, кхьметтал дуьнен тIе боккагIбола писателашта юкъе хIана а цийна нийсса кхы цхьаькиза болча моттаца.

Шекспира творчески социальни оалаш цу ханарча вIашдуккьеннашцара леха даза.

Отелла трагеди — сосаза дегабуам бара трагеди ловраIаш хьанай дукхаза шераш хьалкагIа даиз, дегабуаиа символ а хинна дIаэттаа Отелло.

Дукхьашта советски театро хьагучальнкхай Отелло трагеди, тешаш, боннар Iазахь трагеди жидарах терра, хIаьта кIанз деррехча прогрессивни дунено кхычан тайпара а кхетаяц гIерьаьнна Шекспировски творчестве, хIана сьлча Дездемоная бола тешам боарцо цхьана сигак, лаьттан тIа баьдар хургилдарах бола тешам бое Отелла. ТIаккха, Мавраиа кхйра бий дегабуам? Бинне а бац. Из сий лорадера чуэсса хIезал а яцар, шай бокъонах ваниза деннна кхьбараш тIаяайдама мыра — собственника мещански уйла а яцар. Из дар Отеллон Дездамонан вIашагIтехача цIанача ноккьаш юкъерча тешамах даь динна халахетар. А. С. Пушкина а оанча хинкад: «Отелло шо хала хьамамаре дегабуаме вац, хала чIоагIа тешаш вар».

Ягос йоацаш цIи тIеанна Дездемонах дегабуам бара корзагIвоаха, доршу Отелла. Дездемона хо цо. Кхетадош дац Калужски спектакля тIа цу сааьоге шерта Iетта хIама цу. Дездемона Шекспира хьдрекох, из ала хьалхагIа Дездемона къамаргаш Iуддаш сцена гIарбаьннача актерий творчестве шедевр йолпашкьа а: Сальвини, Олдриджа, Папазяна, Тхапсаева, кхычар. Дездемона ер — из аьзка киЙстал вашар, акха дегIа безама дорхарах корзагIеолар дац. Из йинка уллача метта ше дIагIаоддаш Отеллос йоах: «Аз ер ца юеш юто — кхьбараш Iаьабаргба», «Ишта да со доешар, ишта да са дашар».

Укх спектаклерча къонача актера А. А. Власова дIахо йодача кана кхы а дикагIа хургволаш шеко йоацаш гоаза артист ва (бIарча хьанйцана доадьдац режиссера шийга дехьа дог. Из массаза а хьалхарча плане уттавер Ягo волпашехь а. А. Власова хьаьоах Отелло цIенал, цун возал, Дездемона мутIахьа хилара кIоарттаи цIеначе дегацен тешига, шо роль ловзаеш волчуа дог чу кхйкха уйлаш шераш мархха хьакох цо. Къоначо артиста эмоциональни белгалонаш къаьгагIа хьаьоккилга лоэра. Роле дикагIа аьттув баргбар нагахьа санна цун хьалхарча дакъаца Отелло ираз делашагIа, вапаьнна, дIахо хургдолчох са ца кхуэш, кхьметтел бар из дог тийша волаш из хьегайта вIашгIехьдаьлча.

Йицлургйоаца Яго образ оттю артиста Г. Л. Песса. Цо ловзаеча рола тIа къаьстта белгалйоал акха карьериам, берза дорхал, тийша бохх. Опыт йолаш волча артиста шо роль ловзаеш вар «принципиальни злодей» санна а ца гойташ, кхьметта Отелло санна селлара хьалхан долоцш, шеко йоацаш, кIамах зам болаш а вала воннечальнна а шийн тешам болийте хайна вола кIант зIамига саг Отеллоцарча сценашна Iымарзагla волаш хьегойтар лоэра.

ЧIоагIа безаме уйла дег чу воссар Дездемона роль ловзаеча артистка Т. И. Евдокимоваа. Тоам болаш гIое-сибат долаш йолча (хIаьта из чIоагIа ловрхIама да Дездемона роль ловзаера) артистке белгалдоаккха ший героина хьалсагал, кIаьдал, бочал. Отеллоца цун боккха безам хиларе тешаеу, цхьабакъда сенаторча сцена тIа кхача тайпара хувцене гойта езаш яр цо ше: къонахчан долеш, ший са докха, дамалера гIулакх карагIдала кийча йолаш ше хилар; ший даь цIагIара ода дIа мейодий из, цу тIа в Мавраца а йода.

Кассио, белгала дукхавзе Бианкана. ТIаьхьарча минуташца кхайкаду цо: «Кассио, са тьамсерг! Са Кассио! Дукхавеза са Кассио! «Дукхавеза са Кассио!», хIаьта Эмилайга курра дош кхосс цо: «Со айла юкъе яла йоесар а йоацаш, хьо санна кхалсаг я хьоная. Бокхьача безамга кхоачаш хьелатайлу муртаз-ка, фица Шекспир ший массе тайпарча дукхача оагIоца.

Бенькургдацар вай, нагахьа санна спектакль бIарчча хьаццеча дика а могаш, из шы а дикагIа хилийтар дукха дIадаха лоаш дола цунцара цхьадолла кхоачамбоацараш ца зиоахаьиача. ДоттагIашцара нийсар яхац, дог-уйла цIена хиларе доттагIал чIоагIлу.

Спектакль сов дикка зоастаре мукъмл сов тIехьамкха бIаьхьаре за мара пайда бац.

Вай доттагIий — калужецаш, сийлахь-веннхача К. Э. Циолковске мехкахой гастролеш дика дIаболаярца дIакъала а буацащ, хьеша-де везаш тIа эцача НохчГIалгIай лаьттан тIа домахий телламеш дахар а вай махкахоше — грознеххаша безаче хьеший ергигаче спектаклаша хьамар а лоэр вайна.

В. ВАЙНШТЕЙН,
Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артист.

СУРТА ТIА: спектакля сцена. Отелла роль ловзаш артиста А. Власова, Дездемоний роль — артисткас Т. Евдокимоваас.

Н. КОБИАШВИЛИ сурт.

УЛИЦА ЦIЕЙ

Дукха нах гулбеннабар укх денощка Грознерча № 2 йолча домоуправлене кох. Укказа улица цIей хилар. Дика кийчо кьяр из мероприяти чакхъяккхара В. И. Ленина цIерагIача культура Дворецен заводской райисполкома болхлоша.

СССР Лаьхехьарча Совета дача хоржаний Положенех консультаци хилар укказа, дукча халкъашта юкъерча хьалах беседа яр. ЧIоагIа хоза хийттар гулбеннарашта В. И. Ленина цIерагIча культура ЦIен «Нефтепереработчик» яхача иллен халкъера ансамбла коллектива оттадаь концерт. Дворецa берий художествени самодеятельноста яь выступленеш.

Дийнахь сарралца тайп-тайпара ловзараш, массовкаш, аттракционаш хилар укказа. Волх беш яр «Ильича хьамсара оаз» яха фонотека.

Из мероприяти кийтаьчарна чIоагIа реза болаш дIакъьастар улица цIей делла гулбеннараш.

ДЕШАРХОЙ САЙРЕ

Дешара шу чакхдаьлча ахкан каникулий денощка юртбоахаме къаьегамхошта новкъостал деш хул Шелковской района школай дешархой. Укх аьхкий а кхашка бокхьачарца цхьаьна къахьега лаьрхIад дешархоша. Дукха ха йоацаш цу деша хетаь сайре хилар Старогладковски бахI шерарча школа. Цига хьошалгIа хьийхар бераша «Коммунар» сельхозартела председатель Табацкова Вера Георгиевна. Цо дийцар бераша ше делегат хиначa колхозхой Ерригсоюзни кхоалаIча съездах лаьца, шоай колхозе лакха къахьегама толамаш а доахаш аккан замахалтайе - тайпара юртбоахама балхаш деча дешархоех.

Цул тIехьагIа дешархой производствени бригада отчетага деьдуегIар гулбенначар. Дукха за Староглад ковски школа дешархой производствени бригада члешашта карагIаьнна дика гIуланхаш. Из хьахьокх выставкерча экспонатоща, цу бригадина деннача ВДНХ диплома, райкомо а КПСС Шелковской райкома а сийлен грамоташа.

Школа художествени самодеятельноста концерт оттадир сайре чакхйоалаш. Шоайнта еннача хьешна памятни совгIаташ делар дешархоша.

В. АЛЕКСЕЕВА.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолла Грознен хуьцалуш моркам а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара гIаьххьача боарме мух а хьекхаш ха хила а фетарa температура республике гIолла 19 — 24, Грозне 22—24 градус йоехал йолаш хила а тарлу. ДIахорча шин дене шин буси кIезиг-дукха, цхьаза метагIо моркаш а йолаш, хьалхарча ах юкъагIа республика къилбаседехьарча ах дакъа тIа доха а довллаш, къулбемалхбоалехьара гIийло, гIаьххьача боаргмга кхевнам мух а хьекхаш ха хила а фетара температура бийсашка 6—11, денощка 21—26 градус йоехал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

ДИКА КЪАХЬЕГАРАХ—СОВГIАТ

Тиша аьшк гулдара республика школашка месячник хкайкадаьча денощка дика хьоккхамаш гойтар Назрансрча № 1 йолча юкъерча школа дешархоша. Цар 51 тонн тиша аьшк гуллир.

Классашта юкъе къаьстта белгалъяьннаяр 7 «Г»-и 5 «В»-и классаш. Массарел а дукхагIа гулдаьхар цар тиша аьшк. Из бахьан долаш Пятигорске экскурсе бахийта лаьрхIар уж дешара шу чакх на даьллинге. Из кхоачашхилар дукха ха йоацаш.

Хьехархой Хелухаев Тухана Руслани Шилова Галина Ивановнаи шоашца а болаш Минеральные Воды яхача городе кхаьчар дешархой. Цига города хоалча моттигашка гIолла а ликка бийса а яьхха Пятигорске бахар. Дукха бIагагадайра, дайзар уккхазе бераша. Городa дукхача исторически моттигашка хилар. Къаьстта дег чу дижар бераштa цу городарча М. Ю. Лермонтова цIагIа-музее бахача шоашта дайзар. Писатела вахарах дийцар царна экскурсовода. Укказа, дукха ха йоацаш хьайийлача кердача экспонацега хьежаш, бIаргайра дешархошта «Смерть поэта» яхача стихотворене эггара хьалхара оригинал. Лермонтов дузле вийнача моттиге бахар дешархой. Юххера Железноводске а хинна кIабаьккар уж.

Б. ШАДЫЖЕВ,
Назранерча № 1 йолча школа завуч.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

11 июнь

6.30 — «Юрта Iуйре» (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашараш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердалос газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15— Передачий программа. 8.22 — Агабабов. Балетни сюита. 8.45 — «Къона тIехье» «Хаетамца кхеерех» йола передача (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Юртбоахама къахьегамхошта дола концерт. 16.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.45 — Халкъа тIахьожам болх беш ба (гIалгIай меттала). 17.00 — Диканца дегIалла ша! Хоржама участкера репортаж (эрсий меттала). 17.15 — Нохч-ГIалгIай литература истоменера литературни беседа. (нохчий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.45 — «Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
11 июнь

15.55 — СССР-а Лаккехьарча Совета хоржамашка». 18.00 — Телевизионни передачаш (гIалгIай, эрсий меттала). 18.25 — Вай кандидаташ. 18.30 — Дуьнен хьакъехьа юкъера обзорена. 18.45 — ВЛКСМ-а XVI-ча съезда делегаташа дуьа. 19.00 — «Ха». Информационни программа. 19.30 — Футболах йоала дуьнен чемпионат. СССР-Сальвадор. Мехкера передача. 21.05 — «Пикейрой» аьна художественни фильм.

РАДИО
12 июнь

6.30 — «Юрта Iуйре» (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.25 — «Ленина некъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 8.22 — Советски композиторий ашараш. 8.45 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Концерт. 16.30 — «Юрта сайре тIаснинаш» радиокорреспонденци (нохчий меттала). 16.45 — «ЦIи йоацача малхаархой иллеш» яхача дикдацара передача (нохчий меттала). 17.15 — Доаьхараш кийчдеча коммунисташ» (нохчий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.45 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
12 июнь

15.55 — СССР-а Лаккехьарча Совета хоржамашка. 18.00 — Телевизионни передачаш (нохчий, эрсий меттала). 18.25 — Хоамаш. 18.30 — Концерт. 20.30 — «Ха» информационни программа. 21.30 — Футболах йола дуьнен чемпионат. ЧССР — Англия.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам. — 3-38-11; бахьтихьна секретара — 3-34-30; партийни вахарен, культура, промышленностен отдалий — 3-42-30; Юрта боахамийн кисьмой отделий — 3-42-38.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революцин пр. 7/94.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря — 3-34-30; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства и писем — 3-42-38.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/94.

СФ02258 Заказ № 4013.